

„A történelem vihara szétszórta Kárpátalja evangélikusait. Szívszorogva kérdezem magamtól: vajon össze lehet-e még gyűjteni őket valaha? Ha nem itt, akkor talán – legalább egy testvéri találkozásra – bárhol másutt?”

► Fabiny Tamás írása a 10. oldalon

Interjú Lackner Pál megválasztott tábori püspökkel

► 4. oldal

„Régi bölcsesség: a pénz csak akkor jelent gondot, ha nincs – vagy ha van. Az egyház a 20. században megtapasztalta e mondat morbid igazságát.”

► Egyházi pénzügyek – 3. oldal

Száz éve született Isten diplomatája, Dag Hammarskjöld

► 6-7. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Kérjed hát Istent, hogy lágyítsa meg szívedet, és engedje meg, hogy a Krisztus szenvedésén való elmélkedés gyümölcseiben részesülj. Mert nem is lehetséges, hogy Krisztus szenvedését magunktól alaposan meg tudjuk fontolni. Istennek kell jelen lennie a szívünkben, amikor erről elmélkedünk.”

■ Luther Márton:
Hogyan szemléljük Krisztus szenvedését?
(Véghegyi Antal fordítása)

Érdeemes gondolkodni és cselekedni

► **Evangelikus értelmiségi konferenciát tartottak február 19-én az Evangelikus Hittudományi Egyetemen az országos egyház szervezésében. A találkozón és együttgondolkodáson túl az volt a cél, hogy keretek közé szerveződjön az egyházban aktív evangélikus értelmiség, a különböző, már működő csoportok egymáshoz hangolják munkájukat, ezáltal hatékonyabbá váljanak, valamint hogy a magyar evangélikus értelmiség szellemi kapacitását és karizmát jobban tudja egyháza javára fordítani és kamatoztatni.**

Az utolsó sorban ültem a szombaton megrendezett találkozón az EHE új épületének tanácstermében. Nagyjából százan ültek előttem. A széksorok olyan ívet képeztek, hogy láttuk, vagy legalábbis sejtettük egymás arcát, ugyanakkor mindenki egy középpont felé nézett. Ez a térbeli elhelyezkedés is kifejezte a találkozó atmoszféráját. Az előadások izgalmas, aktuális témákat dolgoztak fel, felelős és árnyalt gondolkodásra serkentek. Örültünk a találkozásnak, s ha másutt nem, az önkiszolgáló étteremben sorban állás közben mindenki beszélgetett vagy tucatszám emberrel. A nap során volt két áhítat (igét hirdetett D. Szabik Imre püspök és e sorok írója), elhangzott egy rövid koncert (Finta Gergely orgonált), mindezen túl maga az épület és a terem gyönyörű, színes üveglablával hozzájárult ahhoz, hogy lelki élményben is résznünk legyen.

Mihályi Zoltán, a budahegyvidéki gyü-

lekezet értelmiségi fórumának egyik vezetője – egyben a találkozó ötletgazdája, aki Hafenscher Károly országos irodavezetővel együtt sokat tett ennek a találkozásnak a létrejöttéért – köszöntötte a megjelenteket, és megnyitotta a konferenciát. A délelőtti előadások időszere kérdésekkel foglalkoztak: az egyház társadalomban elfoglalt helyével és szerepével, a felekezeti iskolák nevelési szolgálatával és a körülöttük kialakuló szellemi központokkal, valamint azzal, hogy miként tudnak segíteni egymásnak a lelkesek és a civilek az egyház ügyének előmozdításában.

Fasang Árpád nagykövet előadásában utalt arra az emlékeztetés fórumra, amelyet egyházunk 1987-ben rendezett a budavári templomban. Ez volt az első olyan nyilvános összejövetel, amelyen széles körben, nyíltan beszéltek egyházunk életének közelmúltjáról, és olyan problémákat neveztek nevükön, ame-

lyek elhárítása, illetve megoldása a jövőbeni megújulás kulcsa lehet. Az előadás ezután az európai társadalomra tekintett; megfogalmazta annak két meghatározó jegyét: a társadalom előregedését és azt a korszellemet, amelyet az „édes élet” kifejezéssel lehet jellemezni. Ez a szellem és ez a gondolkodásmód az a kontextus, amelyben az európai kereszténység él. Hogyan működik az egyház, s benne a magyar keresztény ember akusztikai térreflexe, vagyis az a képesség, amelynek segítségével megtalálja a helynek és az alkalomnak megfelelő hangot és formát, hogy az általa helyesnek és lényegesnek tartott témákat el tudja mondani? Nem voltak hibátlanok a megnyilvánulásaink ebben a vonatkozásban az elmúlt hónapok során. Nagyon fontos, hogy tanuljunk ezekből az esetekből, és a most aktuális kérdésekben higgadtan és megfontoltan járjunk el. Az előadó a készülő ügynöktörvénnyel szemlétette azt, hogy milyen nagy jelentőségű az árnyalt és felelős gondolkodásmód, nehogy egyházunk a politika játékszerévé váljon, és esetleg olyan érdekeket szolgáljon, amelyek nem az egyház épülését és erősödését tartják szem előtt, hanem attól idegen vagy azzal ellentétes célokat.

► Folytatás a 3. oldalon

Előrelépés az evangélikus kórház ügyében

► **Hosszabb kihagyás után ismét tárgyalást folytattak egyházunk képviselői az evangélikus kórház létesítésének előkészítéséről. Dr. Rácz Jenő egészségügyi miniszter – aki korábban helyettes államtitkárként vezette az állami oldal tárgyaló delegátusát – február 17-én fogadta D. Szabik Imre püspököt, dr. Frenkl Róbert országos felügyelőt, valamint e sorok íróját.**

A szakárca vezetője arról tájékoztatta partnereit, hogy az új evangélikus intézményt a római katolikus egyház és az izraelita felekezet egészségügyi fejlesztési programjával összekapcsolva kívánják létrehozni.

Az elkészült koncepciót – amely elsősorban az elégtelen hazai utógondozás, rehabilitáció területén jelenthet előrelépést – dr. Rácz Jenő pozitívnak és

szakmailag megalapozottnak értékelte. Egyetértett egyházunk kérésével, hogy a megvalósításra az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet (OORI) területét jelöljék ki. A miniszter elmondta, hogy az OORI új tömbjének befejezésével párhuzamosan 2007-ben a mozgásszervi rehabilitációs és a hospice- (haldoklókat gondozó), 2008-ban pedig a kardiológiai és a pszichiátriai rehabilitációs

osztályok kialakítását tartja lehetségesnek. Ígéretet tett arra, hogy a minisztérium megfelelő osztályainak képviselői és az OORI vezetői a közeljövőben megkezdik a konkrét tárgyalásokat egyházunk szakembereivel a beindítás, illetve a működtetés jogi, műszaki és pénzügyi feltételeiről.

A felgyorsuló folyamatban nagy szükség lesz testvéreink imádságos figyelmére. Ezt kérve remélhetjük, hogy az új intézmény egyszerre lesz a mi evangélikus ügyünk, missziói szolgálatunk új arca a magyar társadalomban, ugyanakkor sok-sok beteg ember újat kezdésének vagy méltó búcsújának a helyszíne.

■ DR. CSERHÁTI PÉTER

A böjt értelme

A böjt az Ószövetségben nem más, mint az Isten előtti alázat kifejezése. Ennek érdekében – az ételtől és az italtól való tartózkodás mellett – a böjtölő durva zsákruhát ölt, és hamut szór a fejére. Ez a szokás a kereszténységben is tovább él, amikor a negyvennapos böjt időszak kezdetén, hamvazószerdán minden katolikus istentiszteleten a pap hamuval keresztet ír a hívek homlokára, és ezt mondja: „Emlékezzél, ember: porból vétettél, és ismét porrá leszel.”

Az Ószövetségben tulajdonképpen minden napra szóló intellem, hogy az ember járjon alázatban Istene előtt, aki „... a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad” (1Pt 5,5). Mégis van három mozzanat, amikor a hívőnek böjtöléssel is meg kell mutatnia Isten előtti alázatát.

Az egyik ilyen a *bűnbánat*. A bűnbánó ítéletet tart önmaga fölött, halálra méltónak ismeri el magát, amikor lemond az élet két alapvető feltételéről, az éleletről és a vízről. A fejre szórt hamu nemcsak arról tanúskodik, hogy a böjtölő elfogadja Isten jogos ítéletét, és egy napon porrá kell lennie, hanem azt is kifejezi, hogy a bűn szennye Isten előtt tisztátalanná tette. A bűnbánatnak ezek a külső jelei a szív töredelme nélkül természetesen nem lehetnek hitelesek. Az igaz bűnbánatnak nemcsak külső jelei, hanem látható következményei vannak. Ézsaiás próféta azért ítéli el népe böjtölését, mert az következmény nélküli. Nem követi a vétkek elhagyása, a bűnnel való szakítás (lásd Ézs 58–59). A bűnbánó böjtölése tehát jel. Önmagában pedig egy jel sem értelmetlen. Akkor válik értelmetlenné, ha többé nem valóság az, amit jelezni hivatott.

A böjt – a bűnbánat mellett – a *gyász jele* is az Ószövetségben. 1Sám 31,13-ban és 1Krón 10,12-ben például azt olvassuk, hogy Saul halálakor a nép hétnapos böjtöt tartott. A gyászoló – amikor megvonja magától az étető vizet és kenyert – jelképesen az élet és halál Ura előtt hajtja meg fejét. A böjtölés persze senkit sem tesz képessé arra, hogy szerettei halálát vagy saját életének véges voltát a gondviselő Isten atyai kezéből fogadja el. A böjt nem alkalmas az értelem halállal szembeni tiltakozásának és a szív lázadásának a letörésére. Mégis jele lehet annak az alázatnak, amely nélkül Isten végzését senki sem tudja megnyugvással elfogadni.

Harmadszor a böjt az Ószövetségben az *imádság megerősítésének eszköze*. Van, amikor a kétségbeesve segítségért kiáltó ember bűnbánatát mutatja, amellyel elismeri, hogy ő maga is felelős a kilitástalan helyzetért, amelybe került. Máskor

azt fejezi ki, hogy az imádkozó a saját életénél is előbbre valónak tartja másvalakiért közbenjáró kérésének a teljesülését. Erre utalnak azok a bibliai történetek, amelyekben imádkozó emberek fogadalmat tesznek, hogy nem vesznek magukhoz sem italt, sem élelmet egészen addig, amíg Isten meg nem adja, amit kértek. Nem más ez, mint éhség-sztrájk, amely választásra akarja kényszeríteni Istent: vagy teljesíti a kérést, vagy éhen-szomjan hal az imádkozó.

Isten természetesen nem lehet zsarolnivali, még jószágára és szeretetére hivatkozva sem! Ám néha mégis eredményre vezet a kitartó, erőszakos könyörgés – nem azért, mert erőszakos, hanem mert Istent a „zsaroló” szívében rejlő szeretet indítja cselekvésre. Hiszen látja, hogy a súlykot nem önzésből vetette el, hanem őszintén aggódik azért az embertársáért, akiért imádkozva odáig merészkedik, hogy Istent – a saját éhhalálát helyezve kilitástba – megpróbálja sarokba szorítani. Luther is így, böjtölve könyörgött a haldokló Melanchthon Filöp ágya mellett. Barátja gyógyulása után így vallott erről: „Jól odavágtam a zsákokat Isten ajtajába!” Elmondta, hogy imáiban Isten elé tárta: Melanchthon nélkül nem tudja tovább szolgálni az evangélium ügyét. Ezért nem vesz magához élelmet, amíg barátja meg nem gyógyul, és ha nem gyógyul meg időben, meghal is ő. Ultimátumot adott Istennek: ha szüksége van rá a reformáció művének folytatásához, akkor életben kell tartania Melanchthont is.

Luther ekkor egy lapra tett fel mindent, és nyert. Példája mégsem arra biztat, hogy Istennel házárdjátékok próbáljunk játszani imádságainkban. Luther pontosan tudta, hogy az imádkozóra is érvényes az Írás tanítása: Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak viszont kegyelmet ad. De tudta azt is, hogy Isten sokszor próbára teszi az imádkozó kitartását, elszántságát, szeretetének őszinteségét az iránt, akiért imádkozik. Ezért vallja, hogy adott esetben akár az ultimátum jellegű könyörgésnek is helye lehet. A kérdés csak az, hogy mi készíttet rá. Ha Istennel szembeni gőgös vakmerőségből próbálunk így imádkozni, akkor pörül járunk. Ám ha imádságainkban – Jézus útmutatása szerint – mindenekelőtt Isten országát keressük, és minden kérésünkben Isten országa ügyének előmenetelét tartjuk szem előtt, akkor nem vétünk az alázat követelménye ellen, és minél kitartóbban és elszántabban könyörgünk, annál bizonyosabbak lehetünk a meghallgatás felől.

■ VÉGHEGYI ANTAL

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

1%

Technikai szám: 0035

www.evangelikus.hu

É L Ő V Í Z

Dinókereső

Nem vagyok egy dinoszaurusz-szakértő; az igazat megvallva ezidáig nem is igen érdekelték ezek a félig mesebeli lények. Abban reménykedtem, hogy soha nem is kell majd elmélyülnöm a kihalt fajok tanulmányozásában, ám ahogy a tréfas szállóige tartja, egy anyának mindenhez értenie kell egy kicsit.

Középső lányom egy szép napon úgy jött haza az óvodából, hogy a feje telis-tele volt a dinoszauruszokkal. Hallott ezt-azt a többi gyerektől, és persze rögtön kérdezgetni kezdett. Hogyan éltek, mit ettek, veszélyesek voltak-e, vannak-e még, és ha igen, akkor hol, és milyenek? A dinótudomány szakterületén meglévő szerény ismereteim között kutatva végül is abban biztos voltam, hogy a világnak valami hideg helyén, jégbe fágyva találtak csontokat, és ezek alapján próbálták meg kiegészíteni, hogy milyenek lehetnek nagyjából ezek az őssallatok. Bevallottam, hogy nem tudok többet ezekről a „rég volt, hogy is volt” lényekről. Lányom sóhajtva vette tudomásul hiányos ismereteimet, de nem faggatott többet.

Abban bíztam, hogy lezárult ez a korszakunk, amikor néhány nappal később deres-jeges reggelre ébredtünk. Apa kísérő a lányokat ilyenkor, így én csak töle értesülhettem a történetekről. A téli hidegben minden üvegesen csillogó, jégvárta borított kis tócsához odarohantak, hogy feltörjék, és meggyőződjenek róla, nincs-e benne dinó... Kicsit csalódottak is voltak, hogy egész úton nem sikerült egyetlenegy sem találniuk.

Először csak jót nevettem az aranyos történeten, de aztán komolyan elgondolkodtam rajta. Milyen csalódottak lehetnek! Hiányos ismereteik arra bátorították őket, hogy keressenek, és lám, minden kutatásuk és fázódásuk hiábavaló volt. Ezt az érzést jól ismerjük mi, nagyobbak is. Sőt, gyakran éppen hívó életünk területén jutunk ilyen szomorúságzótonyokra. „Imádkoztam, és Isten nem hallgatott meg engem.” Be kell vallanom, benem is bujált már hasonló értetlenség és csalódottság. Miért nem sikerült? Ilyenkor a fájdalom, a veszteségérzés bizony valódi. Ahogyan a lányoké is az volt, ebben biztos vagyok. De hát hol van a hiba? Mi, felnőttek nyilván rögtön látjuk, hogy mit nem tudtak ők, és miért lett végül sikertelen az expedíciójuk, de mi a helyzet a saját kudarainkkal? Nos, azt hiszem, gyakran ugyanaz, mint a kicsikéivel.

Mi is tudunk valamennyit; értünk, látunk néhány dolgot, és azt gondoljuk, hogy a többi már magunk is összerakjuk. Hallottunk, gondolunk ezt-azt Istenről, a maradékot pedig kitaláljuk hozzá. De Isten nem a mi képzeletünk szülőlte. Bonyolultabb annál, mint amit tudni vélünk róla, és gyakran a helyzetünk is egészen más, mint amilyenek először látszik. Számítatlan példán keresztül láthattam az életben, hogy valamit, amire nagyon vágytam, Isten nem adott meg nekem, és utóbb kiderült, hogy ez volt akkor számomra a legeslegjobb. – Néhány éve nem vették fel az egyetemre a testvéremet. Ezt akkor nagy csapásnak élte meg. A következő évben egy másik iskolába jelentkezett, és ott ismerkedett meg azzal a kedves lánnyal, aki ma már a felesége. Lassan kirajzolódott előttünk Isten bölcsen előkészített útja.

Az érthetetlen dolgok esetében az a legkönnyebb megoldás, ha önmagunkat sajnálgatva félretesszük az egész ügyet. Ám a bátrabbak és okosan alázatosak komolyabban utánajárnak annak, amit már ismernek, és nem nyugszanak, míg fel nem tárják a dolgok mélyét. Így aztán előbbre viszi őket a kudarc és az eredménytelenség is, hiszen újra csak gazdagodnak, tisztábban látnak, és erősödnek.

Gyaszr talán valóban találunk majd a lányaink dinócsontokat, ám ahhoz bizony kissé komolyabb kutatásra és több küszködésre lesz szükségük. Az is lehet, hogy ezután csak magáért a jégtörés örömeért gázolnak a befagyott tócsákra. Mostani csalódottságuk azonban arra tanította őket, hogy próbálják mélyebben, komolyabban megismerni azt, amit keresnek. És talán még nekünk sem szegyen, ha ebben példát veszünk róluk.

■ FÜLLER TÍMEA

BŐJT 3. VASÁRNAPJA (OCULI) – Ézs 43,22–25

„Szolgád lettem bűneid miatt...”

„Szolgád lettem bűneid miatt – ezt mondja az Úr.” (Westermann: ATD 19., 107. o.) Nincs itt valami tévedés? Nem mi vagyunk az Úr szolgálói? Nem nekünk kell az Úrnak szolgálnunk?

Nincs tévedés! Be kell látnunk: felborult a normális rend, mert Isten – a názareti Jézusban – szolgálai formát vett fel. Az Atya úgy döntött, hogy vétkeink és bűneink miatt a keresztre kell küldenie egyszerű Fiát. Ő Isten Báránya, aki hordozza a világ bűneit, személy szerint mindannyiunkét. Oculi vasárnapján – amely a „szemek vasárnapja” – azért emeljük rá tekintetünket, hogy tudatosuljon bennünk: minden értünk történt; azért, hogy megmeneküljünk.

Deutero-Ézsaiás – az az ismeretlen nevű próféta, akitől Ézsaiás könyvében a 40. fejezettel az 59. fejezet végéig terjedő rész származik – bennünket is tükör elé állít. Vajon nem hamis-e az istentiszteletünk? Nem gondolkodunk-e mi is éppen úgy, mint Izrael népe tette a babiloni fogság előtt? Ők is így érveltek: „Hiszen mi téged szolgálunk, neked mutatunk be áldozatokat; mindent úgy teszünk, ahogy elő van írva Mózes törvényében...” De semmivel sem többet! Éppen a legfontosabb hiányzik: a szív szeretete

és bizalma. Isten megérezte, és megérzi ma is, ha nem igaz módon zajlik az istentisztelet. Őt nem lehet becsapni kép-mutató szeretettel, ötletszerű jópofáskodással, néha-néha egy kevés imádkozgatással. Ő nemcsak tartalék akar lenni az életünkben, akit hívhatunk, ha baj van, máskor pedig jobb, ha vesztig marad, hanem életünk minden egyes napjának Ura szeretne lenni. Az Úr állandóan készenlében áll, és a javunkat akarja szolgálni. Ő szolgál, hogy nekünk életünk legyen.

Minden istentiszteleten ott állunk Isten színe előtt: énekelünk, megvalljuk hitünket, imádkozunk. Beismerjük bűneinket, mint a vámszedő, vagy – mint a farizeus – dicsekszünk azzal, amit elvégeztünk. Erre válaszol Isten. Folyamatosan szemmel tart minket, és nem abban gyönyörködik, ha néha nagy kegyesen megjelenünk előtte, és előírjuk számára, hogy most éppen mit is tegyen velünk. Isten legfőbb elvárása az, hogy ő legyen az egyetlen Isten az életünkben! „Mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és Benne bízunk.” (Luther: *Kis káté, A Tízparancsolat magyarázata*)

Deutero-Ézsaiás rámutat arra, hogy Isten azt szereti, ha szavaink és csele-

deteink szoros összhangban vannak egymással. Ha Istent dicsérjük, szívünk hálával és örömmel legyen tele, és ne fásultsággal. Ha Istent valamire kérjük, legyünk tisztában azzal, hogy ő azt meg tudja adni, vagy meg tudja cselekedni, de mi nem írhatjuk elő neki, hogy mit tegyen. Isten szent színe előtt állva bűnbánatra és aláztatra, ugyanakkor hegyeket megmozdító (mustármagnyi) hitre van szükségünk. Így minden napunk Istennek tetsző istentisztelet lehet.

Sokszor – eltelve önmagunkkal – csak soroljuk, hogy mi minden jót tettünk már az életben. Isten ezzel szembeállítja bűneinket, vétkeinket, mulasztásainkat, szeretetlenségünket, türelmetlenségünket, és rádöbben minket arra, hogy ő semmivel sem tartozik nekünk. Semmi más alapja nincs annak, hogy Isten mégis megkönyörül rajtunk, megbocsátja bűneinket, és vétkeinkre többé nem emlékszik, csak hogy *önmagáért* cselekszi ezt velünk. Ő jó Atyaként visel gondot népéről. Isten hű az ígéreteihez – nem mintha azok megkötnek a kezét, hogy másként ne cselekedhessen, hanem mert igaz voltát abban mutatja meg, hogy adott szavát megtartja.

Isten azt ígérte népének Deutero-Ézsaiás próféta által, hogy megvizsgal-

A VASÁRNAP IGÉJE

ja őket, kiszabadítja a fogságból, újra Istenük lesz, és ők újra az ő népe lehetnek. És ami a legfontosabb: megígéri, hogy ő maga lesz az, aki megszabadítja népét bűneitől. Elküldi egyszerű Fiát, aki engedelmessé szolgaként végigjárja a szenvedés útját, és a halált is megízleli, hogy ártatlan vérével lemossa rólunk mindazt, ami terhel bennünket.

Oculi vasárnapján nézzünk fel hittel Isten megfeszített Bárányára, és akkor megértjük, sőt megtapasztaljuk, hogy egyedül Jézus Krisztus érdeméért kapunk bűnbocsánatot, hogy általa, vele és benne új életet élhessünk. Tekintsünk hittel a keresztfára, és meg fogjuk látni, milyen jó az Úr! Akkor többé nem esik majd nehezünkre, hogy örömmel és tiszta szívvel szolgáljunk neki, tudva, hogy ő ebben gyönyörködik.

■ KOSKAI ERZSÉBET

Imádkozzunk! Hálát adunk neked, mennyei Atyánk, hogy soha nem feledkezel meg rólunk. Köszönjük, hogy sorsunkat a kezeldben tartod. Köszönjük, hogy Jézus Krisztusra, a szent és ártatlan Bárányra tehetjük le bűneinket. Moss meg minket az ő vérével, hogy egészen az övéi legyünk! Ámen.

Oratio œcumenica

Irgalmas Istenünk, mennyei Édesatyánk! Lelkünk minden terhével hozzád menekülünk. Tudjuk, hogy egyedül csak te szabadíthat meg bűneinktől, egyedül nálad tehetjük le terheinket, egyedül benned nyugszik meg a lelkünk. Hozzád fordulunk hittel: légy hozzánk kegyelmes, emelj fel és tisztíts meg minket szent Fiad, az Úr Jézus Krisztus által!

Úr Jézus Krisztus, Isten Báránya! Áldunk téged, hogy eljöttél köznök, a bűn, a gyűlölet, a harc farkastörvényű világába, és itt adtad példáját a szeretetből fakadó báránylétnek. Áldunk téged, hogy felvetted és hordozod a világ bűneit, és életed árán megváltottál minket büntől, haláltól és kárhozattól. Áldunk téged, hogy magadra vetted személy szerint a mi bűneinket is. Add erőt, hogy rád tekintve megújuljunk lélekben, megerősödjünk a hitben, el ne lankadjunk az imádságban, és el ne fáradjunk a cselekvő szeretet gyakorlásában.

Köszönjük, Úr Jézusunk, hogy ma is figyelmeztettél

minket, és a lelkünkre kötötted: ne becsljük le a kísérő erejét. Köszönjük, hogy azt is megmutattad: te még ennél az erősnél is erősebb vagy. Te legyőzted a kísértőt, noha minden kísértést végigszenvedtél értünk. Megvalljuk, hogy a bűn erősebb valamennyiünkénél, és nélkülöd bizonyosan elvesznénk. Kérjük, fogd pártunkat ebben a nehéz harcban, és vigyél minket egészen a végső győzelemig. Add nekünk Szentlelkedet, hogy megismerjük keresztet titkát, állhatatosan harcoljunk bűneink ellen, önfeláldozó szeretettel kövessünk, és igaz szeretetben szolgáljunk téged!

Köszönjük, Urunk, hogy ma is hívsz el fiatalokat a te szolgálatodra, szolgálataidat a te aratásodba. Hiszen a te akaratom az, hogy minden ember üdvözüljön. Áldunk azért, hogy ebben a munkában minket is felismerésed használni. Kérünk, áldd meg azoknak a teológusoknak a felkészülését és szolgálatát, akik a böjti időben gyülekezetekbe indulnak igéd hirdetésére. Szentlel-

ked által munkáld hitükben való megerősödésüket, hogy alkalmas vagy alkalmatlan időben is a te nevedben szolgáljanak, és szolgáljanak az örömhírről minél több embernek.

Vigasztalás Istene! Tekints együttérzéssel azokra, akik betegek! Erősítsd őket igédvel, és adj nekik újra egészséget! Vedd körül szeretetteddel azokat, akik gyászolnak, akik egyedül vannak, akik kisodrótak az emberi közösségből; állíts melléjük hű társakat, és győzd meg őket arról, hogy sem halál, sem élet, sem jelenvalók, sem eljövendők nem választhatnak el a te szeretetedtől! Adj erőt mindnyájunknak, hogy még a szenvedések és a szorongatások se tántorítsanak meg hűségünkben, hanem megmaradjunk mindvégig a hitben és a neked tetsző életben! Add, hogy Jézusunk nyomdokában járva halálunk óráján a mi életünk is ott találja meg kiteljesülését, ahol ő van: a te jobboldon, az örökkelvaló, változhatatlan szeretet országában. Ámen.

LITURGIKUS SAROK

Szokások...

► **Luther fellépésekor már vagy száz éve érződtek a változások. Vallástörténeti szempontból ez elsősorban az ember Istenhez való személyes kapcsolatának a kérdéséről és – az addig megszokottól eltérő – Isten-szemlélettel jelentette, valamint a kegyességi formákat, szokásokat is érintette. Amikor a liturgiáról, annak megújulásáról beszélünk, nem szabad elfelejtenünk – ez minden kornak, így a mi időnknek is tapasztalata –, hogy az emberi szokások sokszor mindennél erősebb meghatározó erővel bírnak. A kérdés így hangzik: mi a fontosabb? A bibliai igazságok, teológiai megállapítások (tisztá tanítás) vagy pedig a szokások? Minek a rajbai vagyunk? Tudunk-e igazítani a szokásaink, ha a Szentírás fényében változik a megállapításunk, felismerünk egy számunkra addig rejtett igazságot, vagy ha változik a fontossági sorrend? Mi diktál Isten népének az életében, mi a meghatározó az istentiszteleti gyakorlatban?**

A Luther által elindított reformok egyértelműen változásokat hoztak a népi kegyesség terén. Gondoljunk csak végig, hogy a reformáció előtt az egyszerű emberek számára nem a hallott, ésszel (is) felfogott ige, hanem a szertartások, a látványos ünnepek, a tárgyak szimbolikus üzenete, az épületek festményei, szobrai, berendezési tárgyai adták a vallásos gondolkodást formáló információt. Az emberek és a közösségek kifejezésformái is ilyen elemekből táplálkoztak – nemcsak az egyházi életben, hanem a vallásos gondolkodásmód által meghatározott mindennapokban is: a munkában, a családban, a szórakozásban.

Új ünnepek sora alakult ki a reformáció közvetlenül megelőző évszázadokban (mint például a fohagyomány-

nep vagy az új must ünnepe – liturgikus kísérlettel). A lutheri újítás egyben valamiféle „elszegényedést” jelenthetett sokak számára, hiszen a reformátor megszüntette a nem bibliai tartalmú vagy háterü ünnepeket. Luther olyan korba született bele, amelyben már folyamatban volt a változás, munkássága nyomán azonban felgyorsult, és egyértelművé lett. Írásaival, prédikációival tisztázta a reformáció véleményét a népszokásokról és az egyházi szokásokról. Nem kora humanistának népi-es álláspontját képviselte, hanem a szokásokat is a Szentírás mércéjén mérlegelte és ítélte meg. Luther a keresztény ember szabadságából adódó nagyvonalúsággal kezelte a szokásokat. Mérlegelte, hogy mi az, ami segíti a hívő ke-

resztény ember életét, és mi az, ami akadályozza, netán fenyegeti azt.

Azokon a területeken, amelyek esetében hiányzott az egyértelmű rend, és a szokások összekuszálódtak – ilyen volt például a keresztelés és az esküvő szertartása –, Luther tisztázó segítséget, konzekvens irányítást adott. (A néhány hete bemutatott *Keresztelési könyvecske* is ezt a célt szolgálta.) Luther, aki figyelt és hallgatott a nép hangjára, akit érdekelt az emberek véleménye, nemcsak igehirdetéseiben, de asztali beszélgetéseiben is reagált bizonyos szokásokra, kegyességi gyakorlatokra. Kritikus – néha kemény – hangját azonban nem a lenézés vagy a bántás motiválta, hanem a biblikus tanítás elkövetése.

Luther rendkívül élesen figyelt arra, hogy milyen népies szokások, gyakorlatok szűrődtek be a liturgikus szertartásokba. S míg a világi szokások kérdéséről tekintve türelmesebb volt, az istentiszteleti életet érintő népi kegyességi gyakorlatok esetében igencsak határozottan lépett fel. Főleg akkor, ha a legfontosabbokról: az igéről és a szentségről volt szó. Ez utóbbival kapcsolatban különösen sok veszélyt látott, és sok tévhitet el kellett megküzdenie.

Az *Esketési könyvecske* 1529-ben látott napvilágot. Ennek bevezetőjében jelzi, hogy tekintettel van a helyi szokásokra, hiszen a házasság „világi ügylet” („ein weltlich geschlecht”), de segítséget ad a házasság megáldásának rendjéhez. Má-

sutt figyelmezteti is szolgátsait, hogy ne avatkozzanak bele a világi szokásokba. (Talán jó tudni azt is, hogy Luther az évek során jelentős változáson ment keresztül. Élete vége felé a szokások kérdésében is egyre keményebben – néha egészen elutasítóan – nyilvánult meg.)

Luther számára – mint az a kátékból, prédikációiból és egyéb írásaiból is kitűnik – nagyon fontos volt a Tízparancsolat aktuális magyarázata. Az egyházba beszűrődő szokásokkal kapcsolatosan a legtöbb esetben az első parancsolat témakörét vette elő: „Ne legyen más istened...” (2Móz 20.3) A babonás szokások, a megváltoztathatatlan népi kegyességi gyakorlatok ebbe a témakörbe tartoztak a reformátor szemében. Luther a biblikus, tiszta tanítást védve egyszerre kritizálja a római egyház Szentírástól távolodó gyakorlatait és a rajongók szokásait.

Elgondolkodtató mindez 2005-ben. A világ megváltozott, nagyon átalakult. Eltűntek régi szokások, s újak léptek a helyükbe. Van, aki az egyháztól várja azt, ami tradicionális, nemegyszer összekeverve (egyenlővé téve) a polgári és a bibliai értékeket. Van, aki pedig azt szeretné, hogy a világ mai szokásainak megfelelően alakuljon az egyház élete, azon belül a liturgia is. Luther arra tanít, hogy mindent a Krisztusra mutató Szentírás merlegén kell megvizsgálnunk. Elsősorban önmagunkat.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Érdemes gondolkodni és cselekedni

◀ Folytatás az 1. oldalról

Mihályi Zoltánné és Frenkl Róbert az iskolákban folyó munkáról számolt be. Megállapították, hogy harcot jelent a mi nevelési koncepciókat érvényesíteni a mai kontextusban. Autonóm, egyedül Istentől függő emberek nevelnek iskoláink. Nincs könnyű dolga annak, aki ilyen célt tűz ki maga elé. Az előadók képek és adatok segítségével mutatták be az oktatási intézmények falain belül folyó és azon túlmutató tevékenységet. Ismertettek olyan kezdeményezéseket, amelyek azt szolgálják, hogy iskoláink egyben szellemi és missziói központok is legyenek.

Szabó Lajos előadásában sürgette a civil és a Luther-kabátos értelmiség egymásra találását, eleven dialógusát, mert ez nélkülözhetetlen mind a vasárnapi igehirdetések színvonalának megtartása, illetve emelése, mind pedig az egyház templomfalakon kívüli megszólalása szempontjából. Összecsiszolódsági folyamatról beszélt, amely a civil értelmiség részéről a vállaltan aktív egyházaságot igényli, a lelkész részéről pedig a saját, szükségszerűen integratív szerepének megélését. Ahhoz, hogy mindkettő megvalósuljon, szükséges az eleven dialógusok során történő összecsiszolódság. Szükséges továbbá ez a párbeszéd ahhoz is, hogy elkerüljünk egy, ma egyre gyakrabban az utunkba kerülő csapdát, mely azzal fenyeget, hogy az egyház és a gyülekezet lelki és szellemi központ helyett szolgálatot helyettesít a pusztuló funkcionális jelle-

mez. A lelkész sem lesz szellemi partner, hanem csak az egyházi funkciók ellátója. Ez reális veszély; elkerülése és kivédése érdekében mindent meg kell tennünk. Szükség van az evangélikus értelmiség visszajelzéseire, inspiratív jelenlétére és tényleges segítségére, mert ugyanazt a valóságot vagy értéket egészen más szemszögből nézi, és a teljes képhez mindkettő hozzátartozik. Pozitív példaként emelte ki az előadó Pröhl Gergely írását az *Evangelikus Élet* 2005. febr. 13-i számában mint olyan irányt, amelyet jó lenne az egyházunkhoz tartozó, felelősséget vállaló értelmiségnek követnie.

A délután a tapasztalatcseréje volt. Novotny Zoltán, a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) elnöke beszélt a helyes PR-tevékenység jelentőségéről. Az egyháznak kommunikálnia kell; szükséges, hogy a templomfalakon kívül is hallassa hangját. A PR-tevékenységhez szakemberekre és pénzre van szükség. Az egyház – hangoztatta – mi vagyunk; nemcsak a papság, nemcsak az egyház hivatalos vezetői, hanem minden megkeresztelt ember, civilek és lelkipásztorok egyaránt; a felelősség nem hárítható át egyik térfélre sem.

Végül kerekasztal-beszélgetés formájában szót kaptak a különféle keresztény értelmiségi egyesületek vezetői. Blanckenstein Miklós a római katolikus, Zsengeller József a református, Reuss András és Mihályi Zoltán pedig az evangélikus értelmiségi köröket, míg Kőszegi Ábel az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemet képviselte. Beszélgetésüket Hafenschner Károly vezette.

Novotny Zoltán a PR-tevékenység fontosságára hívta fel a figyelmet

A konferencia végén a résztvevők elhatározták, hogy létrehozzák az evangélikus értelmiség saját szervezetét, amely az értelmiségieknek az egyház életében való minél aktívabb szerepvállalását segítheti.

Bár nem volt hibátlan vagy százszázalékosan sikeres, a találkozóon egymás elfogadásának és támogatásának légköre uralkodott. Erre nemcsak egyszerűen szükség van a mai magyar társadalomban, de nem tűrhetjük meg a hiányt vagy az ellentétet sem, mert így a létünket veszélyeztetnénk. Érezhető volt – ha nem is gyönyörűen kikristályosodó terve formájában – a tenni akarás. Ez reménnyel és bátorsággal tölthet el mindenkit, aki számára fontos a Magyarországi Evangélikus Egyház léte. Szeretnénk továbbadni a konferencia ki nem mondott, de átértett mottóját: *gondolkodni és cselekedni érdemes.*

■ SZABÓNÉ MÁTRAJ MARIANNA

Egyházi pénzügyek

Régi bölcsesség: a pénz csak akkor jelent gondot, ha nincs – vagy ha van. Az egyház a 20. században megtapasztalta e mondat morbid igazságát. A négy évtizedes egyházkorlátozó diktatúra alapvető módszere volt, hogy az egyházat megfosztotta a gyongától, és az állami költségvetésen keresztül finanszírozta az egyház megengedett működését. Ez a „módszer” eleve garantálta az egyház függőségét, kényszerű alkalmazkodását. Más kérdés, hogy mégis lehetünk tanúi maig ható hitvalló magatartásnak.

Az egyház és az állam szétválasztásának alkotmányos elvén túl (ezt fejezi ki az 1990. évi IV. törvény) a közelmúlt említett gyakorlata is szerepet játszik abban, hogy mind egyházi, mind állami oldalról permanens a törekvés arra, hogy az egyház költségvetése független legyen a közvetlen állami akarattól – értsd: az aktuálpolitikától. Az egyházat megillető anyagiak automatizmusok révén – lehetőleg az állampolgári akarat, a társadalmi igény beépítésével – kerüljenek rendeltetési helyükre.

Ez a helyzet az egyházak közszolgálati funkciói esetén, amikor állami feladat – közoktatás, felsőoktatás, egészségügy, szociális szféra – ellátásában vesznek részt, illetve azt vállalják át. A szektorsemleges normatív támogatás így valójában nem az egyházat, hanem a tevékenységet honorálja. Mégis az a tény, hogy ezek a jelentős összegek is megjelennek az egyházakhoz jutó állami pénzek összegzésekor, alkalmas – tájékozatlan és kevésbé jóindulatú megközelítéskor – egyházzellenes indulatok gerjesztésére. Pedig az egyház ezen funkciói esetében egyértelmű a valós társadalmi igény, amely – az egészségügyben és a szociális szférában bizonyosan – nagyobb is annál, mint amely súlyt ezeken a területeken az egyházak jelenleg képviselnek. Bizonyos példái, hogy az egészségügy feszültségeinek az enyhítésében jelentős egyházi tartalékok lennének mozgósíthatók.

A viták középpontjában az elnevezésében is szerencsétlen „hitéleti oktatás” kérdése áll. Ez esetben egyszerűen az egyházat megillető működési támogatásról van szó. Ennek indoka, hogy a rendszerváltozást követően az egyházak nem kapták vissza vagyontukat, ezt pótolná, pótolja a különböző technikákkal kialakított működési támogatás. Minden demokratikus kormány az egyházakat illetően pozitívan ítéli meg ezt az ügyet, mégsem alakult ki hosszú távú, megnyugtató gyakorlat, bár kétségtelen, hogy az egyszázalékos rendszer és a korábbi egyházi ingatlanok egy része után fizetett járadék ebbe az irányba mutat.

Az egyházak kommunikációs tevékenységén is múlik, hogy a jövedelemadó-felajánlás lehetősége az eddiginél teljesebben érvényesüljön. Ez az anyagiakon túl is fontos, mert közismert, hogy ezen adatból is következtetnek az egyházak társadalmi beágyazottságára.

A miniszterelnök elhíresült vatikáni nyilatkozata, melyben a katolikus egyház politikai szereplését bírálta, szemlátomást mozgásba hozta a közéletben az egyházi témákat, így az egyházfinanszírozást is. Elhangzott olyan javaslat, hogy az egyházak legyenek két százalékos, sőt ezt még szorozzák fel az egyházzal kötődő, erről nyilatkozó nyugdíjasok és a még nem adózó fiatalok számára. Ugyanakkor ez a javaslat megszüntetné az úgynevezett egyházi „privilegiumokat”, a kisteleplései támogatást, a hitoktatás finanszírozását, bizonyos adó- és tb-kedvezményeket. Az egyházakat illető összegnek a mintegy tízenhétmilliárdos csökkenése lenne. Elsősorban mégsem a pénzről van szó, illetve nem lenne helyes kizárólag az anyagi előnyök és hátrányok oldaláról közelíteni az ügyhöz.

Szak szerű, türelmes tárgyalásokra van szükség – tegyük hozzá: a politikai megfontolások kizárásával. Ez valójában illúzió; nyomon követhető, hogy a különböző politikai oldalak – természetesen alapvetően különböző attitűdjük érvényesítésével – elsősorban politikai elszámolás alapján foglalnak állást egy-egy egyházi, különösen finanszírozási ügyben! Szomorú, hogy a társadalom megosztottsága itt is kitapintható. Vannak, akik szinte kritikátlanul helyeselnék az egyházak anyagi támogatását, és vannak, akik a közszolgálati funkció normatív támogatását is megvonják. A két szélsőség között persze számos variáció előfordul.

Magam úgy vélem, hogy az egyházaknak az elmúlt másfél évtizedben nyújtott teljesítménye kellő erkölcsi és szakmai alapot nyújt arra, hogy a vonatkozó törvények szellemében egyenrangú partnerként tárgyaljanak meg minden ügyet az állam, illetékes képviselőivel. Szándékosan használtam a „teljesítmény” kifejezést, jelezve, hogy nem adományról van szó, hanem valós értékek elismeréséről. A közszolgálati funkciók mérhetőek, de a legfontosabb, az egyházak szinte „utolsó mohikán szerepe” – vagyis hogy az erkölcsi értékek vállalását, védelmét, az áldozat- és tehervállaló, autonóm életvezetést közvetíti egy egészen más értékrendet magáévá tévő és ennek következményeit, nyavalyait szenvedő társadalomban – egyszerűen nem fizethető meg.

A túlpolitikáltságra jellemző – azt szokták mondani, az élet a legjobb rendező – a finanszírozási ügyek legújabb fejete. Még az Antall-kormány idején született meg az egyházi ingatlanok rendezéséről intézkedő törvény (1991. évi XXXII. tv.). Ennek lényege, hogy az egyház bizonyos állami és önkormányzati ingatlanokat – amelyek a diktatúra előtt egyházi tulajdonban voltak – természetben vagy pénzben visszakap. Ha természetben történik a kárpótlás, akkor az önkormányzatot illeti meg a pénzbeni kártalanítás. Az ingatlanok visszaigénylése konkrét funkcióra – gyülekezeti ház, iskola, óvoda stb. – lehetséges. Az eredeti törvény 2001-ig rendelt el a végrehajtást. A Horn-kormány a költségvetés gondjaira is hivatkozva kitolta a határidőt 2011-ig. Ettől fogva élt a törekvés – amelyet az egyházak is szorgalmaztak –, hogy valamilyen úton forrást teremtsen mégis előbb valószínűleg meg érdemben az ingatlanrendezés. Főként Plathy Iván akkori egyházügyi államtitkárnak volt erre vonatkozó elképzelése. Lényegében az ő gondolatai alapján kialakított javaslatot kapták meg most az egyházak egy hosszabb egyeztetési folyamat eredményeképpen. Ez lehetővé teszi, hogy az egyházak már 2006-ban visszakapják a szóban forgó épületeket, illetve hozzájussanak a pénzbeni kártalanításhoz.

A tárgyalás során hangsúlyoztuk, hogy csak olyan megoldást tudunk elképzelni, amelynek következményeként nem kerülünk adós helyzetbe – tekintettel arra, hogy nyilvánvaló volt: csak pénzügyi bevonásával valószínűleg meg a koncepció.

A javaslatot a közeljövőben tárgyalja egyházunk illetékes testülete, az Országos Presbitérium. Arról kell dönteni, hogy kívánjuk-e ezt a megoldást: elfogadjuk-e, hogy egy pénzügyi megveszti az egyház követelését, és a továbbiakban az intézet érvényesíti ezt az állam felé? Ezzel együtt járna, hogy az állam évente nem az egyháznak, hanem a pénzügyintézetnek fizetné ki az eleve tervezett összeget, hiszen az egyház már hozzájutott ingatlanjához, illetve pénzéhez. E javaslat mellett szól, hogy – mint a klasszikus közmondásból tudjuk – kétszer ad, ki gyorsan ad. De felmerültek aggályok is: nincs elég forrás az átvett épületek felújítására, karbantartására; továbbá ismeretes, hogy megszünt az áfa-visszaigénylés lehetősége is.

Sajnos a túlpolitikáltság is megfigyelhető. Van olyan vélekedés, hogy a rendezés túl nagy sikert jelentene a kormánynak. Mások azt hangoztatják, hogy az elutasítás politikai hiba lenne, gyengítené az egyházak jövőbeli tárgyalási pozícióját. Valamennyire megnehezíti az elutasító álláspont képviselését, hogy az egyházak eddig kifogásolták, hogy az ideai költségvetésben nincs forrás a rendezésre. Kompromisszum is elképzelhető: az, hogy a megállapodás csak az ingatlanok egy részére terjedjen ki.

Bízunk abban, hogy az Országos Presbitérium józan szakmai megfontolások alapján dönt majd. A negatív döntésnek nincs folytatása. Pozitív döntés esetén szükséges minden érintett gyülekezet állásfoglalása, hiszen az Országos Presbitérium elvi döntést hoz, ám mindenki maga rendelkezik a tulajdonáról.

■ FRENKL RÓBERT

Franciaország a sorsa fölött töpreng...

Fasang Árpád előadása a Deák téri Evangélikus Szabadegyetemen

▶ **A Deák téri Evangélikus Szabadegyetemen, amely 2005-től az Evangélikus Értelmiségi Műhely örökébe lépett, Fasang Árpád zongoraművész tartott előadást február 16-án. Az előadó Franciaország példáján keresztül beszélt a nemzetállam eszméjéről, a nemzet és az állam szétválasztásáról, a népek szerveződésének új modelljeiről, integrációról és asszimilációról, valamint Európa jövőjéről.**

A nemzetállam eszméje francia találmány, a francia forradalom szülötte. Franciaország nagyságát a nemzetállami keretek között tudta megélni, ám napjainkra kiderült: félő, hogy ha nem szakít időben a mára már egyetemességét teljes mértékben elvesztő, a történelmi múlt felett nosztalgizáló, egyre anakronisztikusabb államszervezési elvvel és gyakorlattal, akkor bukását is neki fogja köszönhetni – kezdte előadását Fasang Árpád, aki négy éven keresztül Magyarország UNESCO-nagykövete volt Párizsban. Majd kiemelte: A nemzetállam mítoszszá válásával több olyan elv is dogmává merevedett a francia közgondolkodásban, amely mind ez ideig nem képezhette vita tárgyát. A hagyományos felfogás szerint egy államon belül csak egy nép létezhet, következésképp egy országban nemzeti kisebbségek sem létezhetnek, valamint az „egyetlen nyelv” elvének kell érvényesülnie. Az állam, nép, nemzet szentháromság egy és oszthatatlan, s aki e dogmának az érvényességét megkérdőjelezi, az az állam, a nép és a nemzet ellensége. A nemzetállam paradigmája önmagában is kérdéses, mert míg a nagy francia politikusok, gondolkodók szerint Franciaország egyetemes missziója abban állt, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavait hirdesse szerte a világban, és mindenütt támogassa a nemzetállamok megvalósulását, mára kiderült, hogy ez az árukapsolási teljességgel tarthatatlan. Az az a több évszázados minta paradigmaváltásra szorult.

Ebből az ideológiai zsákutcából kell a franciáknak valahogy megtalálniuk a kikutat – hangsúlyozta az előadó. Az új modell egyik alappillére a volt francia külügyminiszter, Eduard Balladur *A különbözőség jövője* című könyvének egyik fejezete címe lehet: „Az egyformaság diktatúrája, a különbözőség szabadsága”. Az egyformaság eszméje mélyen beleivódott a francia közgondolkodásba – Balladur gondolata éppen ezáltal váltik rebellissé sokak szemében. Ám az emberek többsége nem viseli el az egyformaságot, elutasítja, hogy lemondjon egyéniségéről, a tradíciókról; „minden egyes ember megköveteli annak jogát, hogy önmaga maradhasson”.

Az új paradigma másik alappilléret Stéphane Pierré-Caps-nak, a Nancyi Egyetem jogászprofesszorának programadó

Fasang Árpád és a házigazda, Reuss András

gondolata képezi. A professzor így ír *A többnemzetű állam: Közép- és Kelet-Európa kisebbségeinek jövője* című könyvében: „...ha nem akarjuk, hogy egész Európát lángba borítsák a nemzetiségi konfliktusok (...), el kell választanunk a nemzetet az államtól. Végére is nem ebben áll valójában – csak más megközelítésben – a maastrichti Európa terve?”

A világ közepe tarthat-e önvizsgálatot? – tette fel a kérdést az előadó. Íme, ez az új francia kérdés. De miben is áll a probléma lényege? Nicolas Sarkozy, a magyar származású volt belügyminiszter *A köztársaság, a vallások és a remény* cím-

mel 2004-ben megjelent könyvében így vélekedik: „A probléma lényege: Franciaország multikulturális, többetnikumú, többvallású országgá vált, és ezt a franciáknak nem mondták meg. Franciaország muzulmán alkotóeleme realitás, amelyet integrálnunk kell, vagyis azt a maga jellegzetességeivel kell elfogadni, amely gazdagítja a republikánus olvasztótégelyt. Az integráció nem asszimiláció; ez utóbbi rákényszeríti a most érkezett, hogy lemondjon a maga identitásáról azért, hogy őt is el- vagy befogadják.”

Fasang Árpád a következőképpen foglalta össze gondolatait: a demokratikus jogállam nem előre kialakított modell, azt fejlődésük egy adott pillanatában – a tehetségük vagy közös életvitelük szerint, és a résztvevő közszereplők

stratégiájának megfelelően – a társadalmak alakítják. Ezzel szemben a nemzetállam nem a politika és a demokrácia szüleményként létrejött egyetemes modell. Ellenkezőleg, az 1789-es francia forradalmi legendában gyökerezik, a maga sokszínűségével a nyugati kultúra és történelem terméke. Az előadó megjegyezte: a személyi autonómia elve (az 1993. évi kisebbségi törvény) Magyarország közvetítésével került ismét a köztudatba; Magyarország is lehet példa. Ám Európa gondjait nem lehet Franciaország nélkül megoldani.

■ OROSZ GÁBOR VIKTOR

Vallás a médiában

Műhelybeszélgetés-sorozat a Faludi Ferenc Akadémián

► **A magyar jezsuiták ifjúsági és felnőttképzési intézete, a Faludi Ferenc Akadémia nagyon fontosnak tartja a kultúra, illetve a kommunikáció területét érintő kezdeményezéseket. Legújabb vállalkozása a február 17-én indított, *Vallás a médiában* címet viselő műhely.**

„Olyan teológusok gondolatait szeretném megismertetni a résztvevőkkel, akiknek a nézeti véleményem szerint nagy jelentőséggel bírnak a vallás kommunikációja szempontjából” – summázta az összejövetel célját a jelenlévők előtt a műhely útra indítója, Szentistványi Rita. A korábbi televíziós szerkesztő ma a Sacré Cœur római katolikus női szerzetesközösség tagja. Társadalmi kommunikáció szakon végzett Rómában, mert – mint elmondta – szívügye a vallás értékeinek hiteles képviselete a médiában.

A műhely nyitóalkalmán – melyen gyakorló médiamunkások, valamint a téma iránt érdeklődő laikusok vettek részt – *Kommunikáció és kommunio* címmel a különféle egyházi modelleknek a kommunikációval való kapcsolatát ismerhették meg közelebbről a résztvevők. Az *egyház modelljei* című könyv szerzője, Avery Dulles amerikai jezsuita teológus az egyház öt lehetséges értelmezési módját – intézményi, hírnöki, szentségi, kommunis, szolgáló – mutatja be. Műve szorosabb értelemben véve tehát nem a kommunikációról szól, mégis, aki kézbe veszi, sokat megtudhat az egyházon belüli információközlésről, valamint arról, hogy egy-egy felekezet milyen benyomást kelt „kint, a világban”.

Az egyik véglet az, hogy az intézményi formánál a kommunikáció valójában egyoldalú kinyilatkoztatást jelent. Az „eszményi állapot” a szolgáló státusz elérése lenne, vagyis az, hogy a média a kulturális csere, a dialógus eszköze legyen az egyház és a világ közötti viszonyban.

A műhely vezetőjének rövid referátumát őszinte hangvételű beszélgetés követte, ahol ki-ki nyíltan elmondhatta véleményét az elhangzottakkal kapcsolatban. A résztvevők kritikával illették az egyház megjelenését a médiában. Szóvá tették, hogy a műsorkészítők, újságírók nem mindig vannak tisztában azzal, hogy valójában kiket is szeretnének megszólítani, vagy ha mégis, akkor pedig nem ismerik eléggé azt a közeget és korosztályt, amely felé fordulnak. Elhangzott az is, hogy néha az egyháziasság és a szakmaiság ellentétbe kerül egymással: az egyházi kötődés meglehetősen nagyobb súllyal esik a latba, mint a szakmai tudás és tapasztalat. „A jövő szempontjából fontos – zárta le a diskurzust mintegy iránymutatást is adva Szentistványi Rita –, hogy az egyház megtanul-e oly módon megjeleni a médiában, hogy az a vallásos emberek szemében hiteles, ugyanakkor a nem hívők számára is »fogyasztható« legyen.”

■ GAZSU

A *vallás a médiában* című műhelybeszélgetésre havonta egyszer, csütörtökönként kerül sor. A legközelebbi alkalom témája: *A közös alap – Bernard Lonergan a kommunikációról*. Helyszíne: Faludi Ferenc Akadémia, 1085 Budapest, Horánszky u. 20. Időpontja: március 17., 19 órától 21 óráig.

Krisztus zarándokegyháza a harmadik évezredben

Kihívások a svéd és a magyar egyház életében

A Déli Egyházkerület meghívására február 15-én Budapestre utazott az első svéd–magyar lelkészkonferencia előkészítése céljából a Linköpingi Egyházkerület küldöttsége, Peter le Clercq, Peter Lindvall és Jonny Karlsson. A kétnapos program első napján megvitatták a

konferencia tervezett programját, amelyet a fenti címmel rendeznek meg május 10. és 13. között. A második napon a svéd delegáció ellátogatott Balatonszárszóra, a konferencia leendő helyszínére.

■ BARTHEL-RÚZSA ZSOLT

Gyülekezetből a hadseregbe

Új evangélikus táborigazgató van

► **A Honvédelmi Minisztériummal való előzetes egyeztetést követően az evangélikus egyház országos közgyűlése protestáns táborigazgatók választotta Lackner Pál győri igazgató lelkészt. A jelölt személyét a református zsinat elnökségi tanácsa is elfogadta, így semmi akadálya nem volt annak, hogy a honvédelmi miniszter kinevezze Lackner Pált táborigazgatói beosztásába. Megbízatása az evangélikus püspökválasztás elvei szerint a nyugdíjkorhatár eléréseig tart, amely ebben az esetben a katonai nyugdíjkorhatárt jelenti. A beiktatásra március 9-én kerül sor.**

– Milyen régre nyúlik vissza a táborigazgatói lelkészi szolgálat?

– Egészen a középkorig vissza lehet vezetni a kialakulását, hiszen már a váraknak is voltak várkapitányai vagy várkapitányai. Hogy mást ne mondjak, a győri gyülekezetet az 1540-es években a német zsoldosok és táborigazgatók hozták létre. Magyarországon szervezeten a 19. században indult ez a szolgálat. Ferenc József négy evangélikus és ugyanennyi református álláshelyet szervezett; kettőt a

magyar korona, kettőt pedig az osztrák császárság területén. Ő nevezte ki az első szuperintendenst is, akit később a magyarországi egyházak szembenállása miatt vissza kellett hívni ebből a beosztásából. Az első világháború után hosszabb vajúadás következett, mert nem volt egyértelmű, hogy közös protestáns szervezet alakul, vagy külön végzik ezt a szolgálatot a protestáns egyházak. Végül Soltész Elemér nevezte ki protestáns táborigazgatót, aki egé-

szem a második világháborúig viselte ezt a tisztséget. Ezután már a felszámolás ideje következett. Az utolsó táborigazgató Szimonidesz Lajos volt, akinek igazából sem beosztottja, sem tényleges működési területe nem volt.

– Ön korábban is végzett lelkigondozói munkát a hadseregben. Milyen tapasztalatai voltak ezen a területen?

– Amikor 1994-ben újrászerveződött a táborigazgatói szolgálat, még sorokatonai rendszer volt a honvédségnél és a határőrségnél egyaránt. Abban az időben is azt tapasztaltam, hogy pozitív elvárás és nyitott várakozás fogadja ezt a fajta szolgálatot. Amióta pedig hivatásos állomány alkotja a hadsereget, még több lett a feladat. Nagyon sokan keresnek meg minket lelki jellegű kérdéseikkel, problémáikkal.

– Megismerkedett már a többi felekezet táborigazgatóival?

– A hadseregben rajtam kívül római katolikus és izraelita táborigazgatók is dolgoznak. Őket már korábbról ismerem, és nem gondolom, hogy problémát fog jelenteni a velük való együttműködés.

– Milyen elképzelésekkel kezdi el a szolgálatot?

– A táborigazgatói képviselői a szolgálatot a két megbízó egyház, illetve a minisztérium vezetői felé, továbbá irányítja a szervezett lelkigondozást. Ez azonban nem pusztán hivatali munkát jelent, hanem valamelyik alakulat tényleges lelkigondozása is a feladatomból lesz. Most egy elég jelentős átszervezés közepén vagyunk, amely reményem szerint hűvőre befejeződik. Ezután szeretném mind a saját állomány továbbképzésében, mind az egyéb katonai továbbképzésben aktív és meghatározó elemmé tenni a táborigazgatói szolgálatot. Nemzetközi téren pedig elég feladatot fog adni az, hogy a magyar hivatásos hadsereg egyre több multinacionális békefenntartó műveletben vesz részt.

– Továbbra is Győrben él a családjával, munkahelye viszont Budapesthez köti. Hogyan tudja majd összeegyeztetni a kettőt?

– Amikor a zsinat lelkészi alelnöke és a jogi bizottság elnöke voltam, hente kétszer, sőt háromszor is ingáztam Budapestre. Tény, hogy időm jó részét vonaton fogom tölteni, de ha a város peremén laknék, akkor is ennyi időt rabolna el az utazás. Egyébként pedig a vonaton kényelmesen lehet akár dolgozni is.

■ KISS MIKLÓS

FOTÓ: MENYES GYULA

KÉSZÜLÜNK A NŐK 2005. ÉVI ÖKUMENIKUS VILÁGIMANAPJÁRA 6.

„Ti vagytok a világ világossága!”

► **„Hosszú idő óta boldogan készülünk minden évben a nők ökumenikus világimanapjának megünneplésére. Hatalmas ajándéknak tartjuk, hogy ezen a napon bekapcsolódhatunk a világ keresztényeinek imádkozó közösségébe. Idén különös izgalommal készülődünk erre a napra, hiszen most a mi három tradíciót képviselő ökumenikus közösségünk készítette elő az ünnepet: a katolikusok, az ortodoxok és a protestánsok.” – Így kezdődik Eva Walterné, a lengyelországi imanapi tanács elnökének köszöntője, aki évek óta aktív munkatársa az imanapi mozgalomnak.**

Érdemes figyelni arra, hogy Európában épp Lengyelországban volt az első női világimanap 1927. március 4-én Lódzban, melyet baptista asszonyok rendeztek. A következő 1948-ban, Varsóban volt, ezt a metodista asszonyok készítették elő. Ezután tizenhárom év szünet következett. 1962-ben az evangélikus és a református egyház vállalta az imanap megszervezését ugyancsak Varsóban. Ettől kezdve megszakták nélkül évente visszatérő és egyre terjedő ünnepé vált ez a szép, kora tavaszi alkalom. Egymás után csatlakoztak a mozgalomhoz a különböző felekezetek asszonyai, amíg 2002-ben megalakult a kilenc felekezetet képviselő imanapi bizottság. Ebben már római katolikus és görög katolikus asszonyok is jelen voltak.

Örömmel fedeztem fel az imanapról való híradás fent idézett szövege alatt

az elnöknő mosolygó arcát. Régi, kedves munkatársam volt ő abban az időben, amikor magam is részt vettem a nemzetközi konferenciák munkájában. Utolsó emlékem sajnos szomorú róla. 1995-ben megérkezve a melbourne-i repülőtérre az első, akivel találkoztam, Eva volt. Vidáman üdvözöltem, ő azonban bánatosan azt mondta: „Nem vehetek részt a konferencián, indulok haza; most kaptam a hírt, hogy meghalt a férjem...” Hűséges munkája azóta is gazdagítja imanapi alkalmunkat.

Ismertetésem és készülésünk záró részében szeretném megemlíteni Areta Fedak művésznőt, aki az idei imanapi címképet készítette. Így magyarázza alkotását: „A fényt szeretném bemutatni ezen a grafikán. A *Hegyi beszéd* szavai ihlettek meg: *„Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthet el a hegyen épült város.»* A háromszög a hegyet

szimbolizálja, de emellett Isten gondoskodó, bennünket kísérő szemét is, s egy mai modern várost is. A fény a háromszög csúcán a szent isteni titokra emlékeztet. Isten fénye átragyog a hegy felhőin, egyesíti és erősíti az embereket életükben és munkájukban. Isten világossága megtapasztalhatóvá teszi szentségét mindenki számára. A sötétnek szín az ökömené színe, a sárga tónus melegséget áraszt, az ott-hon melegét, a felhőkarcoló között pedig ott látható a kereszt.”

Készüljünk az alkalomra ezzel az imádsággal: „Istenünk, Te minden öröm forrása vagy! Jézus által ragyogó fényt árasztottál sötét világunkba. Engedd, hogy fényed tükröződjék minden szavunkban és tettünkben. Ámen.”

Befejezésül hadd adjam tovább a lengyel asszonyok meghívását: „Várjuk testvéreinket idei imanapunkra, amely idén is március 4-én kerül megrendezésre Magyarországon sok ökumenikus közösségében.”

■ KEVEHÁZINÉ CZÉGENYI KLÁRA

Felhívás

Kérjük testvéreinket, hogy a nők világimanapjának helyi alkalmairól kérdezzék meg a gyülekezetek lelkipásztoraikat!

Akik a főváros olyan kerületében laknak, amelyben egyetlen felekezet sem tartja meg az istentiszteletet, azoknak a következő helyszínt ajánljuk könnyű elérhetősége miatt: Nők világimanapi istentisztelet március 4-én, pénteken 17 órától 19 óráig a Pesti Evangélikus Egyház Deák téri gyülekezetében – Budapest V., Deák tér 4.

Tanuláskényszer

► Ismerek olyan középiskolásokat, akik szinte „belefejeszülnek” a tanulásba. Nemcsak az elmúlt néhány hétben, a kitűnő félévi eredmény elérése érdekében, hanem év közben is, rendületlenül. Bár még tizenhét évesek sincsenek, sokszor késő estig gyötrik magukat, sőt hajnalban is felkelnek, hogy újra átnézzék az anyagot. Sokan néha sírnak, mert teljesíthetetlennek tűnnek számukra a követelmények (előfordul, hogy egy nap három-négy dolgozatot is írnak). A tanulóhoz való ilyen viszonyulás hátterében egy belső kényszer áll, amely arra sarkallja ezeket a fiatalokat – nemcsak középiskolások, hanem egyetemisták is vannak közöttük –, hogy a rájuk rótt feladatokat maximálisan teljesítsék. Az ezzel járó túl sok stressz azonban végül megbetegedéshez vezethet. Az orvosok például azt tapasztalják, hogy az epék kialakulása – e folyamatban a túlerhelés és a feszültség is szerepet játszik – ma többségükben tizenkilenc-huszonkét éveseket érint, pedig korábban az ötven-hatvan évesek betegsége volt. Dr. Antalfai Márta pszichológussal, a Lelki Egészségvédő Alapítvány elnökével a tanuláskényszertől szenvedő fiatalokról beszélgettem.

– Mi áll a kényszeres tanulás hátterében?

– A kényszeres tanulás legtöbbször a külső elvárások hatására alakul ki. Az aktivitásra, cselekvésre való belső késztetés kisgyermekkorban – körülbelül két éves korban – jelenik meg a fejlődés elengedhetetlen feltételeként. Ahhoz, hogy egy gyermek megfogjon egy számára érdekes tárgyat, vagy hogy elinduljon valamely célpont felé, belső motivációra van szüksége. A belülről eredő késztetések segítségével ismerheti meg környezetét. A felnőtt világ jó szándékkal óvja a gyermeket ebben a megismerési folyamatban, a túlélés azonban beszűkítheti a kisgyermekben levő kíváncsiságot, a felfedezési vágyat. A szülő felelőssége, hogy megfelelő irányba terelje gyermeke belső indítatását cselekedeteivel. Sok esetben pusztán kényelmi szempontból túllkorlátozó a szülő. Fontos, hogy a pusztán tiltás helyett lehetőleg a belátáson legyen a hangsúly. Ehhez több foglalkozásra és törődésre van szükség, hogy ne törjön meg a gyermek akarata, belső indítatását cselekvése, hanem módosuljon, azaz a külvilághoz, a realitáshoz igazodjon. A szülőnek partnernek kell lennie gyermeke ismeretszerzési folyamatában.

– Hol csúszik félre a szülő jó szándéka?

– Ott, amikor a szülőnek egyedül az a fontos, hogy jól teljesítsen a gyermeke, mivel ekkor a tanulás körét egyedül az iskolára szűkíti le. Ez az egyoldalú elvárás visszafogja a gyermeket, azaz fejlődését egy irányba, csak a tanulásra, azaz a kognitív ismeretek elsajátítására szorítja. Sok szülő csak akkor fogadja el gyermekét, ha kitűnő jegyet hoz haza; már egy négyes osztályzatért is rossz szemmel néz rá. Az így nevelkedő gyermek akarati élete beszűkül, egyirányúvá válik. Praxisomban sok tizenéves-húsz éves panaszkodik így: „Otthon semmi nem volt elég jó...” Szülei maximalistának nevelték őket, elérhetetlenül magasra tették a mércét. Ez gyakran abból ered, hogy nem tudják elfogadni gyermeküket olyanakként, amilyenek az valójában. Az ilyen szülőik esetében gyakran saját maguk elfogadásával is probléma van, nemegyszer kisebbségi érzésben szenvednek. Az irreális szülői elvárások hatására eljut a gyermek oda, hogy csak tanul és tanul... Amikor tizenhét

éves lesz, és ki sem mozdul otthonról, a szülő unszolni kezdi, hogy barátkozzon, menjen társaságba, ám észre sem veszi, hogy az nincs is neki. A szülői nagatásra az a gyermek válasza, hogy még intenzívebben tanul. Ez az idegrendszer paradox válasza, hiszen amikor barátokhoz szeretett volna menni vagy a tanulás helyett mással foglalkozni, akkor nem engedték, most pedig külső kényszerre már nem mozdul ki otthonról.

– Melyek a tanuláskényszer tünetei gyermekeknél, fiataloknál?

– Fejfájás, szorongás, pánikreakció, megzavart akarati élet. A gondolkodás egyoldalúvá, érzelmmentessé válik, így a gyakorlati életben sem tud megfelelően kiigazodni, fejletlen marad a kommu-

nikáció, valamint az érzelmi élet. Mindezek megnehezíthetik a későbbiekben kialakuló párkapcsolatot. Sok húsz-huszonkét éves fiatalnak fogalma sincs, mit kezdjen magával; nem tudják, mi érdekli őket igazán, pedig a legtöbb tárgyból végig kitűnő eredményeket értek el az iskolában. Megtörténhet, hogy a belső indítatású késztetések annyira elhalványodnak, hogy életük egyre jobban el-sivárosodik. Ezt a folyamatot több olyan fiatalnál tetten értem, akik harmincéves korukra már semminek sem tudnak örülni az életben.

– Mi történik, ha a folyamat nem áll meg?

– Sajnos sok fiatal számítógép-, alkohol- vagy drogfüggővé válik.

– Ismerek olyan tinédzsereket is, akik felláznak szülei elvárásai ellen.

– Természetesen előfordul az előbb említett reakció ellenkezője is, amikor a

gyermek vagy fiatal hátat fordít a szüleinek és a tanulásnak egyaránt. Egyre rosszabb jegyeket hoz haza, és nem hat már rá a szülői büntetés sem.

– Mit tehet a szülő annak érdekében, hogy elkerülje gyermeke lázadását vagy későbbi tönkretételét?

– Lássuk a lehetőségeket! Ha a gyermek magától jól tanul, a szülő irányítsa figyelmét az iskolán kívüli történésekre, ismeretekre is. A gyengébb eredmények esetén azt kell tudatosítani a gyermekben, hogy nem tragédia, ha nem kitűnő az osztályzat. Ha rossz jegyeket hoz, ne könnyeljünk el butának, hanem irányítsuk figyelmét arra, amit szívesen tanul vagy tesz – esetleg iskolán kívül –, például a sportra, valamilyen szakkörre, táncklubra vagy hasonlóra. A lényeg az, hogy a gyermek találjon magának olyan elfoglaltságot, tevékenységet, amelyben örömet lel. A szülő hangsúlyozza csemetéje számára, hogy azt, amit elkezdett, fejezze is be – a felmerülő nehézségek ellenére. Ez egyúttal a jellemet is formálja. Lehet, hogy egy időszakra valakinek rossz jegyei vannak, később viszont összeszedi magát, hatalmas lépésekkel halad, és akár egyetemre is kerülhet. Az egyetemisták esetében jó hangsúlyozni azt is, hogy az egészség sokkal fontosabb, mint a kávé és az éjszakaiakok születe jó jegyek.

Összefoglalva: a szülő akkor teszi jól a dolgát, ha gondoskodik gyermeke számára kapcsolódási lehetőségekről.

Ilyen lehet például egy hétvégi kirándulás, színház- vagy mozilátogatás, zenehallgatás, rajzolás, közös kertészkedés, közös étkezések – mindaz, ami felüdüléssel jár. Jó, ha a szülő nem tölt be otthon póttanár szerepet. Szánjunk több időt a gyermekkel való együttlétre, amely alkalmat adhat arra is, hogy megfigyeljük, mi szerez számára örömet, mi az, amiben tehetséges. Támogassuk, hogy ebben eredményes legyen. Próbáljuk meg hozzásegíteni őt ahhoz, hogy távlati célja, egyfajta jövőképe alakuljon ki. Neveljük önfegyelmre a gyerekeinket, hogy megtanulják: jöhet a játék, a szórakozás, de csak a vállalt feladatok elvégzése után. A legtöbb, amit a szülő adhat: az elfogadás, a szeretet, a segítség és szükség szerint a vigasztalás. Ezáltal válhatnak gyermekeink érett személyiségekké.

■ BALOG ESZTER

Kiáltás a végekre

Somogyváry Gyula, azaz Gyula diák verses üzenete Reményik Sándornak

Magyarok mindenütt a végeken,
E csikorgó, vad téli éjeken,
Kinek nincs takarók, vértetek:
A csillagokra gyakran nézzetek!
Úgy nézzetek a csillagokra, bátor
Szívvel, mint hajdan a rab prédikátor...
(Végvári)

Bocsánatot kérek azoktól a fiatalabb korosztályhoz tartozó kedves olvasóinktól, akik első pillanatban nem értik, miért van „kettős” nevük a címben említett költőknek, ugyanakkor észreveszik, hogy idősebb hozzátartozóik szeme elhomályosul e nevek láttán, vagy önkéntelenül verssorokat kezdenek idézni. Szomorú története van ennek a második névnek: voltak (és vannak) nehéz idők, amikor a becsületes, tiszta nevet az igazság kimondásáért homályba kellett burkolni, álnéven lehetett csak írni a haza, a szülőföld feltéréséről, szeretetéről, az igazság követeléséről. Amikor írók, költők önként felvett névvel, szolgáló szeretettel, töretlen hittel bátorították, mutatták a kivezetőt, de fájdalmas utat:

Kiáltás még egyszer! Kiáltás még százszor!
(Halkan, igaz – de halljuk a szavad.)
Hahó, Végvári: új magyar kakas,
S rikoltásod máris riogat!
Vagytok-e még, vagy elülsyedtetek,
Tiprott sírokban, szürkén, névtelen
Vagytok-e még rajongó harcosok
A Végeken, a Végeken!...

Somogyváry Gyula e sorokkal küldte lélekbe markoló üzenetét 1920-ban Erdélybe Végvári Gyulának, vagyis Reményik Sándornak, a 20. század egyik legnagyobb evangélikus költőjének. Az üzenet küldője, aki nem sokkal ezután az első világháborús élményeit megörökítő hiteles regényeivel országosan elismert író lett Gyula diák néven, száztíz esztendeje született a nyugati végeken, Fülesen (ma Nikitsch, Ausztria). Világháborús regénytrilógiáját – *Virágzik a mandula, Ne sárgulj, fűzfal, És Mihály harcolt...* –, a *Magyar Miatyánk 1919-ben* című versét és a többi, szívből jövő, lélektől léleki ható költeményét, majd a *Vihar a levelet...* című, illetve az ezt követő, a történelemmel, mindennapjainkkal egybefonódó regényeit egy véres harcokat becsülettel végigküzdött magyar író, költő példamutató kitarulkozásaként, vallomásaként olvashatjuk.

A világháború befejeztével főhadnagyként szerelt le, de itthon is igen keserves idők vártak rá, míg 1920-tól a Magyar Távirati Iroda, majd a rádió munkatársa, 1928-tól igazgatója lett. Bár politikus soha nem akart lenni, a rádió akkori vezetője, Kozma Miklós határozott kívánságára indult az 1935-ös választások a kormánypart színeiben. Két parlamenti időszakban volt a csornai választókerület országgyűlési képviselője. „Én nem pártpolitikai célokra léptem át az ország határának küszöbét, hanem azért,

hogy mélyes hittel, alázatosan és szerény erőm egész megfeszítésével szolgálhassam Magyarországot” – mondta első parlamenti beszédében. Vitéz Somogyváry Gyula a harmincas évek végére országosan ismert és szeretett költővé, regény- és drámaíróvá, előadóművészévé, közéleti emberré vált. A rádió hírszolgálatánál végzett aldozatos tevékenységéért Magyar Érdemkeresztrel tüntették ki. Aztán jött 1945. Miközben 1944-ben megjárta a Gestapo börtönét, szabadulása után a rádió igazgató bizottsága eltiltotta minden publikációs lehetőségtől, 1950-ben az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) Kistarcására internálta. Az ÁVH felügyelete alatt álló Mosonyi úti kórházban 1953. február 12-én úgy hunyt el, hogy kitelepített családjával sem találkozhatott, a gulágra került huszonhárom éves leányáról sem hallott. Földi maradványainak emberhez méltó eltemetésére csak 1992. február 14-én kerülhetett sor.

Írói rehabilitációja – világháborús trilógiájának kiadásával – 1990-ben történt meg, majd folytatódott egy-egy újabb műve megjelenésével, köztük az igazán posztumusz, „kézírású kéziratban” fennmaradt, *Vihar a levelet...* című, hittel teli regényéig. Valójában történelem-könyv ez is: egy ifjú mérnök életútját követi az egyetemi évek végétől a Don-kanyar pusztító csatáin, a börtönkórház és fogolytábor gyötrelmes időszakán át a szerencsés hazatérésig.

A hagyatékát nagy gondnal kutató unokája, ifjabb Somogyváry Gyula a közelmúltban újabban előkerült, megfejtésre váró gyorsírásos kéziratával, feljegyzéseivel, leveleivel lepette meg. Gyula diák ugyanis mindig gyorsírással készítette munkáit, fogalmazványait, előadásaihoz is erősen egyéniesített gyorsírásos feljegyzéseit használta. A régi gyorsírásban (melyet még Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Vikár Béla, Gulácsy Pál, Szabó Lőrinc is használt) fennmaradt levelei, válaszlai ma már történelmi dokumentumok, melyek természetesen kapcsolódnak egész életművéhez. (Vajon hová lett az a sok-sok gyorsírásos írástörredék, amelyet egyik beszélgetésünk alkalmával rádiós íróasztala fiókjában mutatott?)

A napokban kapott „Gyula diák-kéziratok” raskogatója közben került kezembe Végvári versesre írt válasza. Vajon gondolta volna, hogy messze kiáltó sorai halála után több mint fél évszázaddal is megszívlelendők, hogy elgondolkoztatnak, messzire szólnak?

Hahó, Végvári: hallo-d-e szavunk?

Nyissad ércsere hangos torkodat.

Kiáltás! S ne hagyj, hogy fojtogassanak.

Ki vagy? – hahó! Én féltve féltelék...

De azért szólj és gyútsd fel százszor is

A Végeket, a Végeket...

■ SCHELDEN PÁLMA

Új magyar módszer a combnyaktörés gyógyítására

► Tudományos ülés keretében a közelmúltban mutatták be a *Combnnyaktörés kezelése osteosynthesis-szel* című szakkönyv német kiadását az Országos Bal- és Sürgősségi Intézetben. Az ünnepségen dr. Rácz Jenő egészségügyi miniszter nagyra értékelte az európai együttműködés e ritka megnyilvánulását. Nem volt arra példa korábban, hogy egy új, hazai műtéti módszert sikerrel alkalmaztak volna Nyugat-Európában. Még jelentősebb áttörésnek számít, hogy ennek köszönhetően egy nemzetközi kiadó megjelentette a magyar kutatók összegző művét. Ebből az apropóból kerestük fel a kötet öt szerkesztője közül dr. Manninger Jenőt, az intézet nyugalmazott főigazgatóját, valamint dr. Cserhádi Pétert, az evangélikus kórház egyik szervezőjét, akik – nem mellesleg – egyházunk tagjai is.

„A harmincas években a combnyaktörést még a »vég kezdetének« neveztek” – kezdte a beszélgetést Manninger professzor. Mára ez a kijelentés természetesen érvényét veszítette. A kórkép azért áll a figyelem középpontjában, mert alapvetően a hetvenöt évi feletti embereket sújtja, földünk népessége pedig öregedőben van. Az előrejelzések szerint

2050-re évente 4,5-5 millió idős embernek kell szembenéznie ezzel a problémával. A csonttraktus elváltozásának gyakoriságát tekintve elsősorban a nők a veszélyeztetettek. A megelőzés szerepe igen fontos: a csont állapotát nagymértékben javítja a rendszeres mozgás. A baleset bekövetkeztekor pedig döntő fontosságú az időtényező, mert a sür-

gősséggel végzett műtét után sokkal jobb a felgyógyulás esélyei.

A combnyaktörést Ambroise Paré francia orvos írta le helyesen a 17. században. Először az 1930-as években végeztek sikeres, a törés gyógyulását eredményező műtéteket. Később azonban – a szövődemények nagy száma miatt – szerte a világon inkább a letört combfej eltávolításával járó protézisbeültetés került előtérbe. Manninger Jenő és Kazár György 1953-ban azért alapították meg a ma is működő magyar kutatócsoportot, hogy kidolgozzák a törés gyógyítására is alkalmas eljárást.

„A klinikai megfigyelések, majd kísérletek után 1990-ben vezették be az új, fedett, csavaros módszert” – vette át a szót dr. Cserhádi Péter. A műtét lényege, hogy egy néhány centiméteres sebet át, röntgenkészülékkel vezérelt eszközökkel biztosítják a pontos rögzítést. Így egyrészt kímélik az idős beteget, aki néhány

napon belül talpra állhat és hazatérhet, másrészt kevesebb szövődémmel számolhatnak.

A protézisbeültetés gyakorlata – folytatta – napjainkban ugyanakkor világszerte megkérdőjeleződött. Az egyre idősebb betegeket megterheli a nagy műtét, a társadalmat pedig a jóval magasabb költségek. Ezzel függ össze az új módszer terjedése. A hátrány előnyre változott: ma a törést gyógyító eljárás végrehajtásában nagyobb gyakorlatlall rendelkező magyar orvosok oktadják nemzetközi partnereiket.

A műtét utáni eredményeket kedvezőtlenül befolyásolja az utókezelés, a rehabilitáció elégtelensége hazánkban. A keserű tapasztalatok is erősítették a kutatók ama meggyőződését, hogy nagy jelentőségű lenne egy, a hiányterületen is szolgáló tudó evangélikus kórház létrehozása.

■ G. Zs.

Országos papné/papnő csendesnapra várunk minden érdeklődőt április 2-án, szombaton 9.30-tól a Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermébe (1052 Budapest, Sütő u. 1.).

A csendesnap címe: „Légy példája a hívőknek!” – Kell-e? Akarjuk-e?

Előadók: D. Szabik Imre, Ittész János és Gáncs Péter püspök.

Jelentkezni lehet március 24-ig az Északi Püspöki Hivatalban (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24., tel.: 1/394-2335, fax: 1/394-2440).

Gyermekmegőrzésről gondoskodunk; kérjük, jelezze, aki igényt tart erre. Az országos egyház szerény ebédet ad, valamint megtéríti a vonattal vagy távolsági busszal történő utazás költségét. Kérjük, ez utóbbi kifizetése érdekében hozzanak a Magyarországi Evangélikus Egyház (1085 Budapest, Üllői út 24.) nevére és címére kiállított áfás számlát.

Szeretettel hívunk és várunk minden aktív és nyugdíjas papné/papnő testvér!

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium **négy szaktanári pályázatot ír ki** azonnali vagy 2005. augusztus 24-től történő alkalmazással. Pályázni lehet egyetemi szintű, kétszakos tanári diplomával a következő szakok bármilyen párosításával: történelem, magyar, matematika, földrajz, kémia, angol.

A pályázathoz csatolni kell a végzettséget igazoló okiratot (a diploma másolatát), az erkölcsi bizonyítványt és a lelkesítő ajánlást.

A pályázat elbírálásakor előnyben részesülnek az evangélikus intézményben szerzett közoktatási gyakorlattal rendelkező jelöltek. A pályázatok alapján csak az alkalmazásra elfogadott jelölteket hívjuk be beszélgetésre. A pályázat kiírója a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium Igazgatótanácsa. Cím: 1071 Budapest, Városligeti fasor 17-21., tel.: 1/322-4406.

A pályázat beadásának határideje: 2005. március 23.

Utazás Luther nyomában

Nagyon szép és tartalmas utazásra hívjuk barátainkat, mindazokat, akik hajlandók időt, fáradságot áldozni arra, hogy felkeressék Németországban azokat a helyeket, melyek meghatározó szerepet játszottak Luther Márton életében. Csatlakozzon hozzánk!

Az utazás időpontja: április 29. – május 4.

Utazás autóbusszal az alábbi útvonalon: Magyarország–Salzburg–Altötting–Augsburg–Eisenach–Wartburg–Lipscse–Eisleben–Mansfeld–Magdeburg–Wittenberg–Lipscse–Prága–Breclav–Miskolc.

Elhelyezés: 3-4 ágyas szállodai szobákban.

Ellátás: reggeli, vacsora.

Részvételi díj: 63 000 Ft/fő, amely tartalmazza az autóbusszos utazás, az autópályadíj, négy éjszakai szállás (félpanzióval) és az idegenvezetés költségeit. A díj nem tartalmazza a belépőjegyek és az utasbiztosítás költségét (csoportos biztosítás: 1400 Ft/fő).

Jelentkezni lehet az előleg (10 000 Ft) befizetésével a miskolci gyülekezet gondnoki hivatalában hétfőtől péntekig minden nap 9-től délig **Móricz Rékánál** vagy **Schermannénál** (tel.: 46/505-727).

A jelentkezés határideje: március 5.

Az evangélikus Internet Munkacsoport szeretettel hív minden érdeklődőt az **evangélikus informatikai napra**, melyet március 10-én tartunk a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.).

Dél-életrajz program (10.00–12.00):

– Megnyitó áhítat – Szabik Imre elnök-püspök

– Egyházak az eMagyarország programban – Kovács Kálmán informatikai miniszter

– Nyolc év az evangélikus informatikában – Bogdányi Gábor

– Online Hittan. Evangélikus egyszeregy mindenkinek – Fabiny Tamás

– Az e-vangélikus honlappszépségszerző verseny díjainak kiosztása – Hafjensch Károly

Délutáni program (13.00–15.00):

– Szélessávú internet – kedvezmények evangélikusoknak

– Oktatási terveink

– SÜNI és az evangélikus e-közigazgatás

– Záróáhitat

Evangelikus ifjúsági pályázat 2005.

Kiíró: a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Osztálya. Pályázhatnak evangélikus gyülekezetek, egyházmegyék, gyülekezeti ifjúságok és evangélikus oktatási intézmények, valamint evangélikus cserkészcsapatok.

Egy egyházközség csak egy pályázatot nyújthat be (például nem pályázhat külön az ifjúsági csoport és a gyülekezet).

A határon túli gyülekezetek számára külön pályázatot írunk ki márciusban.

A pályázat célja: gyermek- és ifjúsági programok, rendezvények támogatása, ifjúsági alkalmak megrendezéséhez szükséges anyagok, kellékek, felszerelések beszerzésének, továbbá evangélikus ifjúsági kiadványok kiadásának a támogatása.

A pályázatok támogatásának pénzkereje: 7 000 000 Ft + az országos ifjúsági offertorium összege. A pályázaton igényelhető legmagasabb összeg 100 000 forint. A benyújtott pályázatokat a Gyermekbizottság és az Ifjúsági Bizottság által felkért szakértők bírálják el. A pályázat eredményéről mindenkit értesítünk levélben, a támogatottak listája az *Evangelikus Életben* is megjelenik.

A pályázatok beérkezésének határideje: március 19.

Az elbírálás időpontja: április 10.

A kifizetés határideje: május 7.

Az elszámolás határideje: november 11.

Pályázni csak hiánytalanul kitöltött, hivatalos úrlapon lehet, amelyet az Ifjúsági Osztályon kell kérni levélben vagy telefonon, illetve e-mailben (1085 Budapest, Üllői út 24., tel.: 20/824-2019, e-mail: eszter.balog@lutheran.hu).

A kiírt határidőn túl beérkezett pályázatokat nem fogadjuk el.

Abban az esetben, ha a pályázó a kapott összegről nem számol el a megadott határidőn belül, a következő évben nem pályázhat, illetve a pályázaton nyert összeget köteles visszafizetni.

A pályázatot gyülekezeti pályamunka esetén a gyülekezeti elnökség egy tagjának, egyházmegyei pályamunka esetén az egyházmegyei elnökség egy tagjának kell aláírnia és lepecsételnie.

Száz éve született Dag Hamm

► **A svéd származású Dag Hammarskjöld (1905–1961) az ENSZ második főtítkárá volt, aki a hidegháborús évtizedekben Isten diplomatájaként igyekezett segíteni a béke fennmaradását Földünkön. Szolgálatá során Isten előtti felelősséggel ült tárgyalóasztalhoz mindenkiel. Ez a magas lelki-erkölcsi mérce az oka, hogy mindmáig az ENSZ legnagyobb hatású vezetőjének ismerik el, aki példamutató módon bizonyította politika és erkölcs, politika és lelkeség összekapcsolásának a lehetőségét. A sok konfliktusban megoldást kereső nehéz diplomáciai szolgálatot úgy tudta ellátni, hogy naponta beszélgetett Istennel. Ennek csodálatos dokumentuma az *Útjelző*, egy spirituális utazás naplója. Svédországban az idén előadások, konferenciák, filmek, vándorkiállítások, koncertek, szoboravatások bizonyítják, hogy Hammarskjöld mennyire él és hat mai világunkban is. Az életműve előtti tiszteletadasként négy héten át lapunkban részleteket közlünk dr. Békefy Lajos Hammarskjöldről írt – még meg nem jelent – könyvének kéziratából.**

Te, aki felettünk vagy,

Te, aki egy vagy közülünk,

Te, aki vagy –

Bennünk is

Hogy mindenki láthasson téged – bennem is,

Hadd legyen hát útkészítőd,

S hadd köszönjek meg mindent, ami velem

történt.

Ne engedd, hogy mások szükségéről megfeledkezem.

Őrizd meg engem a te szeretettedben,

Úgy, amint akarod, hogy mások is megmaradjanak

Az én szeretetemben.

Bárcsak minden, de minden bennem a te tiszteletted zenghetné,

És soha ne törne rám a kétely.

Hiszen a te kezéd árnyékában rejtőzöm el,

Mert minden erő és jószág benned lakozik.

Adj nekem tiszta értelmet, hogy téged láthassalak,

Alázatos értelmet, hogy téged hallhassalak,

Szerető értelmet, hogy neked szolgáljak,

Hívó értelmet, hogy benned maradjak.

(D. H. legismertebb imádsága)

Diplomata – titkok és útjelzők

„Sem Keletnek, sem Nyugatnak nem volt a szolgálója, hanem az élő Istené” – írta róla 1964-ben az *International Herald Tribune* szemléirője, Eric Goldman. „Nem lehet eltekinteni attól a tényről, hogy mély vallásossága igen nagy mértékben járult hozzá főtítkári tevékenységének rendkívüli hatékonyságához” – egészítette ki véleményét Goldman. A kedves olvasó gyorsan meggyőződhet ennek a mondatnak az igazságáról, ha megismerkedik „Isten diplomatájának” gondolataival. És ezután nem csodálkozik azon sem, miért nevezhetjük így azt a férfit, aki neves bankszakértő, államférfi volt; főnemesi származása, a mai közgondolkodás szerinti „sikeressége” ellenére azonban mindenekelőtt és mindegyiknél nem akart más lenni, mint Isten hitvallója. Erre törekedett egy olyan korszakban, amikor a hidegháború, a gyűlölet, a két szuperhatalom küzdelme, a szovjet-amerikai, eszközökben nem válogató versenyfutás sötét felhői borították be a politikai látóhatárt. A félelem és megfélemlítés árnyéka borult milliói lelkére. Személyisége világítótorony volt azoknak, akik a zúgó örvények, az értékviharba került s ott eldeformálódott vagy elkallódott egyéni és közösségi normák között még megőrzött szellemi-lelki igénnyel szerettek volna partot érni vagy legalább el nem tévedni.

Ezzel így lehetett maga Dag Hammarskjöld is, ezért kereste s találta meg a biztos pontot, lelke archimedesi pontját az evangéliumban, életmintáját pedig Jézus Krisztusban. „A főtítkári, az istenkereső és a misztikus”, ahogy egyik méltatója nevezte őt, az ENSZ kék inges csapatának létrehívója világítótoronyként emelkedett ki kortársai közül, de soha nem élt elefántcsonttoronyban, mert pontosan a „mezítlábas” Krisztus, a világ valóságába alászálló Isten-ember tanította meg a világ egyik legfontosabb posztján ülő férfit a szolgálatra, a kicsi-

nyek, a megalázottak, a szegények, a kiszákmányoltak panaszána meghallására, érdekeik védelmére. Ebben az evangéliummal együtt a 20. század Assisi Ference (Nikosz Kazantzakis görög író elnevezése), Albert Schweitzer, a „nagy fehér orvos” etikája volt számára az irányadó. Az USA-ban készítettek vele egy rádió-interjú-sorozatot „That I Believe” („Amit hiszek”) címmel, s ebben gondolkodása két nagy formálójaként a humanizmust és a kereszténységet jelölte meg. Schweitzerrel és kora legjelentősebb zsidó filozófusával, Martin Buberrel levelezett. Kitűnő kapcsolatokat ápolt jelentős művészekkel, írókkal, gondolkodókkal. Szellemi társaságához tartozott többek között *Saint-John Perse* költő (Hammarskjöld javasolta őt irodalmi Nobel-díjra, amit meg is kapott), *John Steinbeck* író és rendező.

Szellemi nyitottsága, előítéletektől mentes gondolkodása, az emberi méltóság tisztelete áthatotta, formálta felekezeti gondolkodását is. Lelki tágasság is jellemezte: svéd evangélikusként New Yorkban nem egyszer látták görög ortodox vagy római katolikus templomba betérni. Hitéről,

lelki arcképének jellegzetes, maradandó vonásairól később részletesen írok. Nem véletlen, hogy Németországban 2001-ig spirituális gondolatai mintegy harminc kiadást értek meg. Az sem, hogy egyik életrajzírója az „emberiségétika”, azaz a „planetáris etika”, a Föld minden lakója számára vállalható erkölcsi elvek alapvetőjének, előfutárának tartotta őt.

A béke Nobel-díjas érsek, *Desmond Tutu* 1998 augusztusában titkos dokumentumokat adott át a sajtónak. Ezekből egyebek mellett az is kiderül, hogy bizonyos titkosszolgálatok merénylet célpontjául jelölték ki Hammarskjöldöt. Személyének fedőnevet adtak: „Celesté”, azaz „Mennyei”. Nem is sejtették, mennyire ráhibáztak a lényegre: ő valóban örökkévaló, mennyei szempontok szerint tekintett minden földi történése, pillanatra. Ez adta életének minőségét, ez a mennyei vonzás, ez a minden gravitáló, lehúzó politikai, gazdasági, hatalmi és titkosszolgálati erőn való túllépés, transzcendálás Istenhez. Ahogyan ifjúkorában írta a későbbi svéd evangélikus egyházfő, *Nathan Söderblom* könyvére: „A keresztény ember Isten írása, alkotása.” Még akkor is, ha e világ hatalmasságai a testét ötvenhat évesen megölték. De csak a testére terjedhetett ki hatalmuk...

Lapozunk bele a titkokba

Több tekintetben is rendkívüli esemény volt, amikor 1961. október 23-án a Svéd Királyi Akadémia kiadta a béke Nobel-díjat. Hiszen az a férfi, akinek az életművét ezzel a magas kitüntetéssel elismerték, nem volt már az élők sorában; egy hónappal azelőtt repülőgép-szerencsétlenség következtében vesztette életét. Ugyanakkor az őt kitüntető akadémia-nak 1954-től maga is tagja volt, egészen haláláig.

Útjelző

Egy lelki utazás dokumentuma gondolatokban

Ez a vékony könyvecske, amely mindössze ötszáz bejegyzést tartalmaz, a kegyességtörténet értelmében nem hasonlítható sem valamiféle „lelki naplóhoz”, sem pedig azokhoz a töredékekhez, amelyeket *Pascal* hagyott ránk a *Pensées*-ben. Inkább azt mondhatnánk, hogy inkább „egy függőlegesen nagyon stilizált, tartalmilag viszont kellően titkosított gondolati sűrűtmény”. Talán a magyar „misztikus”, a végsőkig egyszerűsített fogalmazásmóddal, de lényeglátón dolgozó *Pilinszky János* elmélkedéséhez verseihez lehet hasonlítani stílusát. Vagy ahogyan dr. *Hafjensch Károly* egy vele folytatott beszélgetésem során megjegyezte: ezek a gondolatok esti elmélkedések termékei, az Istennel folytatott esti beszélgetések értékes lecsapódásai.

Az *Útjelző* Hammarskjöld hitbeli fejlődésének történeti dokumentuma. Egy felelősségében, emberségében, politikai voltában Isten előtt álló lélek belső tükré ez a könyvecske, aki minden pillanatban „coram Deo”, Isten színe előtt tudta magát.

Henry P. van Duren holland elemző szerint Hammarskjöld igazi reneszánsz személyiség volt a huszadik század közepén. Kezdjünk hát megismerkedni *Útjelzője* Istenre figyelő gondolataival, amelyet hazánkban mindeddig nem jelentettek meg! Legfőbb ideje lenne pótolni ezt a hiányosságot.

Az első féléjegyzések még 1925–1930 között születtek, az uppsalai egyetemi években. Gondolatait, benyomásait, reflexióit hol prózában, hol szabad versben írta.

Valami hajt előre,

Az ismeretlen földre...

Elérkezem-e valaha is oda?

Ahol az élet fakad,

Egy világos, tiszta hang szólít

A Csendben

Mindig jön valaki, aki kérdez.

Én ott leszek,

Ahol az élet egyre halkul –

Világos, egyértelmű hangként

A hallgatásban.

Holnap találkozunk,

A halál és én.

Küzdelemre emelt dárdámmal, éberem várom.

Továbblapozva feltűnik az a téma, amely egész további útján végigkíséri, s megannyi változatban újra és újra visszatér: az áldozat témája. S rögtön utána az elfogadott halál, a bonhoefferi értelemben vett végső dolog, mely ha a helyére kerül, minden más is szépen elrendeződik.

Mosolyogva, figyelmesen,

megvesztegethetetlenül –

Teste fegyvelmezt és tagolt.

A Férfi, aki azzá vált, amivé csak tudott,

S az volt, ami.

Minden pillanatban készen,

Hogy mindent egybefogjon egy egyszerű

Áldozatban...

A páratelt, foghyul ejtő életzsongelből, ahol harc dúl a tekintélyért, a hatalomért, az előnyökért, csak egy kivezető út van – ugyanígy a téged körbezáró, fojtogató akadályokból, amelyeket te jelentesz magadnak. Ez az út: mondj igent a halálra!

Isten diplomatája, Harskjöld (I.)

Dag Hammarskjöld New Yorkban, 1953 júniusában

Meglepő lehetett, de sokatmondó tény, hogy léopoldville-i (ma Zaire, akkor Kongó) hotelszobájában, ahonnan utolsó missziós útjára indult, személyes dolgai között a nagy középkori misztikus, Kempis Tamás Krisztus követése című könyvecskéjére találtak. Utólag az is elgondolkodtató, hogy a repülőtérré vezető úton egy svéd munkatársával a középkori misztika szeretetfogalmáról beszélgetett. A közvélemény ezt a két tényt a főtitkár vallásos érdeklődésének magánterületére utalta, nem is tulajdonított ennek különösebb jelentőséget. Pedig... Később New York-i lakásában, a hagyaték között találtak egy levelet, amelyben ezt írta egy diplomata barátjának: „Feljegyzéseim az egyedüli hiteles portrét mutatják fel, amelyet rólam bárki is készíthet. Az utóbbi években éppen ez indított arra, hogy kiadását mérlegeljem, annak ellenére, hogy ezt a naplót továbbra is magamnak s nem a nyilvánosságnak szántam. Ha ezt a naplót valamennyire is érdemesnek tartod a kiadásra, feljogosítalak, hogy azt fehér könyvként, amely tartalmazza saját dolgomat és ügyemet Istennel is, nyilvánosságra hozd.”

A levél mellett találtak egy aforizmagyűjteményt, illetve rövid vázlatokat, verseket és idézeteket is; ezek java része Hammarskjöldtől származott. 1963-ban ez meg is jelent *Vägmärken (Útjelző)* címmel.

Ez a felfedezés s a felismerés, hogy élt „egy másik Dag Hammarskjöld” is, még azokat is meglepte, akik jól ismerték őt. Kiváltképpen furcsa érzéseket keltett ez a korabeli „haladó”, elvilágiasodott svéd társadalomban, hiszen nem is sejtették, hogy egyik legjelentősebb kortársuk hitvalló keresztény, sőt keresztény misztikus volt.

Gyökerek

Dag Hammarskjöld 1905-ben ezt írta: „Az a világ, amelyben felnőttem, még annak a korszaknak az elveit és ideáljait

hordozta, amely már kissé a mi korunk mögött maradt. Nem kérdéses, hogy nagyon távol esett azoktól a problémáktól, amelyekkel a huszadik század közepén szembesülnünk kell. Életutam mégsem tért el ezektől az elvektől. Ellenkezőleg, még inkább felismertem érvényességüket mai világunk számára is. Apai részről katonák és hivatalnokok voltak ősemim között, tőlük örököltem azt a hitet, hogy nincs annál értékesebb, mint amikor valaki önzetlen szolgálatra szánja el magát hazájáért és az emberiségért. Ez a szolgálat megköveteli minden személyes érdekelődését, egyúttal pedig a bátorságot is meg a töretlen kitartást meggyőződésünk mellett. Anyai részről tanárok és lelkészek örökölték rám azt a hitet, hogy az evangéliumok valóban radikális szellemében Isten színe előtt minden ember az ő gyermekeként egyenlő, s ezért mi is így kell, hogy tekintünk mindenkire...”

Mindkét eszmerendszer, amely gyermekkorom világát betöltötte, tökéletes harmóniában fonódott össze bennem, s a mai világ követelményeihez igazítva, Albert Schweitzer etikájában köszönt vissza rám... Annak a magyarázatát viszont, hogy az aktív társadalmi szolgálat közben miként tudjuk az életet önmagunkkal és a Lélek közösségének tagjaként tökéletes összhangba hozni, a nagy középkori misztikusok írásaiban találtam meg. Számukra az önfeláldozás, az odaadás volt az önmegvalósítás útjómódja. Ők a lélek magányában és a bensőségességben lettek rá arra az erőre, amelynek segítségével igent tudtak mondani a szolgálatra, ahol csak szükséglet látó embertársaikkal találkoztak. A szeretet – ez a sokszor helytelenül alkalmazott és félreértett szó – számukra nem jelentett mást, mint annak az erőnek a túllárását, amellyel ők töltekeztek az önmagukról való tényleges meg-

fedkezés pillanataiban. Ez a szeretet pedig természetes módon fejeződött ki a kötelességteljesítésben és mindannak az elfogadásában, amit az élet elébük hozott – akár fáradság, szenvedés vagy eredményesség formájában.”

A család

Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld 1905. július 29-én a svédországi Jönköpingben született. Három testvére, Bo, Åke és Sten után látta meg a napvilágot Hjalmar Hammarskjöld és Agnes Almqvist házasságából. A család az ősi svéd főnemesi réteghez tartozott, sok és jelentős állami hivatalnokot, valamint magas rangú katonatisztet adott a svéd közszolgálatnak. Amikor a svéd államigazgatásban valamilyen nehéz feladat megoldása volt soron, majd mindenkor elhangzott a szállóige: „Most kerítsetek elő egy Hammarskjöldöt...!”

Az apa jogot tanult, később megindult politikai pályafutása is. 1914-től egy időre Svédország miniszterelnöke lett. A szocialisták és a liberálisok állandóan ellene dolgoztak. Amikor a háború alatt az élelmezés racionalizálását, megszorítását rendelte el, gúnynevet kapott, amely az éhezettésre utalt: „Hungerskjöld”. Hjalmar Hammarskjöld 1917-ben lemondott miniszterelnöki megbízatásáról, s visszatért az uppsalai kerületbe kormányzóként. Kilencvenéves korában még megélte, hogy fiát az ENSZ főtitkárává választották.

Vajon az apai sors mennyire határozta meg a fiú sorsát? Ezt természetesen nem lehetett előre megmondani. De hogy például keresztelőjén mennyire befolyásolta apja távolléte, arra emlékeztet egy családi történet. A norvég–svéd államunio felbontása körüli háborús feszültségek elszóltatták az apát a nemzetközi tárgyalásokra, így az újszülött Dag keresztelése a szokásos rend szerint elmaradt, s csak 1905. szeptember közepén kerülhetett rá sor. Keresztelési ajándékként három testvérétől és szüleitől egy ezüst kelyhet kapott, ezzel a bevett név nélkül maradt. Vajon ez a mondat – legalábbis utólag tekintve – nem hordozott-e valamiféle sejtetést Dag jövőjéről?

Anyja, Agnes szinte mindenben apja tökéletes ellentéte. Melegsívű, vidám és beszédese. Síri és nevetni könnyen tudott, igen erős anyai érzések töltötték be szívet. Közélemben senki sem kerülhetett ki túlláradó gondoskodását. Büszke volt arra, hogy Carl Jonas Love Almqvist személyében, aki apja féltestvére volt, egy költő is támadt a családban. Igen közeli barátság fűzte őt a rendkívüli svéd teológushoz és érsekhez, Nathan Söderblomhoz, s mivel mindketten ugyanazon a napon születtek, sokan úgy nevezték őket: Ikrek.

Az anya vallásos meggyőződése mélyen az evangéliumokban gyökerezett. Dag majdnem minden vasárnap együtt ment templomba édesanyjával, apja viszont csak ritkán tartott velük. Az édesanya 1940-ben meghalt.

1941–1942: átmeneti évek

A kezdetek után hosszabb hallgatás következett. Ezek az Uppsalából Stockholmba való költözés, illetve az egyetemi tanulmányok éve. 1941-ben egy elmékedésében azt írja: „Vágyteli emberi lelkek nem váltott át az imákra, mert arra kérted Istent, hogy vágyaidat teljesítse.” – „Hogy Istennek legyen ideje számmodra, ezt olyan természetesnek tartotad, mint azt, hogy neked nem volt idő az ő számára.” S közben nagy vágygal keresi a maradandót, az értéket. „Ami az életnek értéket ad, azt elérheted, de el is veszítheted. De soha nem lehet a tulajdonod. Ez olyan igazság, amely a kezdetektől a végig tart.”

Megjelent a Protestáns Társadalomtudományi Periodika (ProPer)

A folyóirat célkitűzése, hogy mind szélesebb közönséggel ismertesse meg az egyház- és vallásszociológia, illetve a kapcsolódó társadalomtudományok területén folyó kutatásokat. Az első szám fókuszában az identitáskérdés áll, amelyet a szerzők a szociológia, a missziológia, a gyakorlati teológia stb. területe felől közelítenek meg. A folyóirat megvásárolható a protestáns könyvesboltokban, illetve megrendelhető a Kőlcsey Ferenc Protestáns Szakkollégium és Szellemi Műhelyért Egyesülettől az 1/363-6737-es és a 70/571-2338-as telefonszámon, vagy e-mailben: proper@kolcseyszakkollegium.hu, vagy a következő címen: 1143 Budapest, Ilka u. 32. III/1.

Evangelizációs konferencia Szarvason

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy Szarvason, az Alföld egyik legszebb kisvárosában befejeződött az evangélikus Újtemplom mellett álló épületünk belső renoválása, így alkalmassá vált többféle funkcióra, például vidékiek számára szállást és teljes ellátást is tudunk biztosítani benne.

Legközelebb március 14. és 18. között (hétfőtől péntekig) evangelizációs hetet tartunk itt Szeverényi János országos missziói lelkész szolgálatával.

Kérjük, a részvételi szándékot jelezzék a 20/824-6682-es, illetve a 66/313-131-es telefonszámon, vagy az ujtemplomi@szarvasnet.hu e-mail címen, vagy levélben: Újtemplomi Lelkészi Hivatal, 5540 Szarvas, Szabadság út 70.

Kérésre mindenkinek megküldjük a hét részletes programját és az egyéb tájékoztatást.

Szeretettel hívjuk és várjuk minden lelki megújulásra vágyó testvérünket.

A Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközség vezetősége

Lelkészakadémia-kurzusok 2005-ben

K3

Március 7–15., Sopron, evangélikus üdülő, Zerge utca
„Kinek mondotok engem?” – Jézus személye, tanítása, műve
D. dr. Takácsné Kovácsné Zelma, dr. Varga Gyöngyi, Németh Zoltán
A jelentkezés határideje: február 28.

K4

Május 30-tól június 7-ig, Balatonszárszó, Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon
Jézus halálának értelmezése – rendszeres teológiai megközelítés (Erőszak – erőszakmentesség)
Dr. Csepregi András, dr. Varga Gyöngyi, Németh Zoltán
A kurzus során kétnapos kerékpártúrát is tervezünk a Balaton körül.
A jelentkezés határideje: május 1.

K5

Október 10–17., Balatonszárszó, Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon
Luther ma – Értjük-e, és hogyan értjük ma Luthert? Szükségünk van-e rá egyáltalán?
Ifj. dr. Fabiny Tibor, dr. Varga Gyöngyi, Németh Zoltán
A jelentkezés határideje: szeptember 15.

K6

November 28-tól december 2-ig, Balatonszárszó, Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon
Adventi lelkigyakorlat – közös készülés a karácsonyi textusokkal
Dr. Varga Gyöngyi, Németh Zoltán
A jelentkezés határideje: november 5.

Jelentkezni lehet az Evangélikus Lelkészi Hivatalnál levélben (2653 Bánk, Hősök tere 12.), e-mailben: narziss@hu.inter.net, illetve telefonon: 20/824-4141.

Prágai protestáns egyházi napok

A Cseh Evangélikus Egyház találkozót rendez június 17. és 19. között a szomszédos protestáns egyházak részvételével lelkészek és gyülekezeti tagok részére Prágában. A találkozó témája: Reménység Európának, az egyházaknak, a családi és egyházi közösségeknek; misszió és evangelizáció ma. A találkozó előadásai cseh és német nyelven hangzanak el. Egy bibliacsoporthoz a magyar nyelvre történő fordítást is biztosítják.

PROGRAM

Június 17.

18.00: Érkezés a prágai és Prága környéki gyülekezetekbe, köszöntés, szállás, imbisz, esti áhítat

Június 18.

10.00: Bibliatanulmány a belváros különböző templomaiban
11.00–17.00: Lehetőségek piaca és ifjúsági programok – előadások, találkozók, városi séták
17.00: Nagygyűlés
Esti programok: orgonakoncertek, Taizé-ének, kórushangversenyek, dzsessz, rock és egyéb zene, imádság kertje stb.

Június 19.

Istentiszteleteken való részvétel Prágában és környékén. Délután hazautazás.

Részvételi költségek: a regisztrációs díja 20 euró, amely magában foglalja egy egyszerű szállás költségét (családnál, iskolánál, tornateremben, gyülekezeti teremben) zsellárral, a program- és énekfüzet, valamint a jegyek árát a városban történő közlekedéshez.

Diákszállás vagy vendégház igénybevétele esetén a regisztrációs díj plusz 5 euró/éj/fő. Szállodai elhelyezés esetén plusz 10 euró/éj/fő.

Utazás: egyházzunk egy ötvenfős autóbusszt indít. A buszköltség 50%-át az országos egyház fedezi. A résztvevők útiköltség-hozzájárulása ebben az esetben 4000 Ft/fő.

Jelentkezni lehet az országos egyház Küllügyi Osztályán legkésőbb március 20-ig (1085 Budapest, Üllői út 24., tel.: 1/266-5532).

Magyar összekötő a szegélyszervezetek munkájában

Fekete Dániel, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet munkatársa az egyházi háttérű segélyszervezeteket tömörítő, ACT-International nevű szövetség felkérésének eleget téve utazott a katasztrófa sújtotta országba. Mint a Srí Lanka-i fővárosban, Colombóban tartózkodó segélymunkás csütörtökön az MTI-nek elmondta, fő feladata felügyelni a segélyek elosztásának rendjét, emellett fénykép- és videofelvételeket készít a szökőár által okozott pusztításról.

► MTI

Az alábbiakban Fekete Dániel helyszíni, képes riportját közöljük

Srí Lanka, Katakurunda, 2005. február 15. – Sokan vannak úgy, hogy a menekülttáborok helyett inkább elpusztult házuk helyén építenek valamilyen átmeneti szállást, annak ellenére, hogy az életkörülmények itt sokkal rosszabbak. Így tett Sajantha Peiris (33) is feleségével és két gyermekével, akinek a háza a parttól száz méterre állt. Háromszáz méteren át a part mentén több mint ötven család lakhelye semmisült meg a katasztrófa következtében. Három-négy család lakik hasonló körülmények között, mint Sajantha, de elmondása szerint a katasztrófa pusztítása miatt legtöbb szomszédját sohasem láthatja már viszont. Az első héten a menekülttáborban éltek, de nem szerette azt a kiszolgáltatott helyzetet, ezért inkább visszajött a háza romjaihoz, és fából építettek egy kunyhót. Halárusként dolgozik, ha éppen van munka.

Azok az emberek, akik elhagyják a menekülttáborokat, ritkábban jutnak hozzá a mindennapi élelmiszer-, ruha- és higiéniai segélyekhez. Ami ennél is nagyobb probléma, hogy ezek a családok nem kerülnek regisztrálásra, és a későbbi újjáépítések során kieshetnek a támogatottak köréből.

A katasztrófa a közlekedésben is súlyos károkat okozott. A hatóságok első dolga az volt, hogy a közutakat és a vasúthálózatot rendbe hozzák. A vonatok most már zavartalanul járnak a teljes délnyugati szakaszon, de a sínek mentén szemünk elé táruló látvány még mindig szörnyű.

MENHELY

Didereg a szívem

...amikor megtették ezeket akárcsak egyfel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tették meg." (Mt 25,40)

A kilencvenes évek közepén Londonban jártam. Emlékszem, mennyire megdöbbenett, hogy a metró lejárójában át kellett lépnem egy embert, aki ott aludt koszos paplanjába burkolózva.

Oscar Wilde egyik legszebb írása, *A boldog herceg* a 19. század végi nagyvárosi nyomorúságot festi meg érzékenyen, kicsit romantikusan, de bizonyára hitelesen. A kicsi fecske – aki nem repült el társaival a meleg Egyiptomba, hogy a herceget s általa az elesetteket szolgálhassa – elmeséli, mit látott a városban.

...a fecske végigrepült a város felett, és látta, hogy a gazdagok szép házaikban boldogan vigadoznak, míg a koldusok ott üldögélnék a kapuk előtt. Berepült a sötét sikátorba, és belenézett az éhezni vágyó gyerekek fehér arcába, amint közbömbösen bámulták a fekete utcát. Egy híd boltíve alatt két kisfiú feküdt, szorosan egymás karjában, hogy meg ne dermessze őket a hideg. »Jaj de éhesek vagyunk!« – mondták. »Itt nem alhattok!« – kiáltott rájuk az őr, s a két kisfiú nekivágott az esőnek. Aztán a fecske visszarepült, s elmondta a hercegnek, mit látott. »Beborítottak arannyal – mondta a herceg –, fejsd le rólam levelenként, és add a szegényeimnek. Az élők azt képzelik, hogy az arany boldogságot hoz rájuk.« A fecske lecsipegette hát az arany leveléket, egyiket a másik után, míg a boldog herceg tetőtől talpig kopott nem lett és szürke. És az arany leveléket, egyiket a másik után, mind a szegényeknek vitte, és a gyermekek arca kipirosodott tőle. Nevetésük, játszadozásuk felverte az utcát. »Van már otthon kenyérünk!« – kiáltották. Akkor lehullott a hó, s a hóra jött a fagy. Az utcák mintha ezüsből volnának, úgy csillogtak és ragyogtak. A házak ereszeről hosszú jégcsapok lógtak, megannyi kristály-tör, az emberek pedig mind bundába bújtak, és a kisfiúk piros sapkában korcsolyáztak a jégen...»

Mese? Egy élénk fantáziájú író romantikus képzeletének szüleménye? Vajon ha Wilde ma köztünk járna, mit írna a budapesti aluljárókban éjszakázókról?

Már-már úgy tűnt, idén nem is lesz tél. A december és a január is plusz 10 fokos nappalokkal köszöntött ránk, havat csak mutatónak láttunk. Aztán február elején tél tábornok pótolta mulasztását. Nappal is alig emelkedett a hőmérséklet, míg éjszaka mínusz 5 fok fölé, éjszaka pedig csikorgó fagyok, mínusz 15-20 fokos hidegek dermedtetek bennünket.

Gyakran vezet az utam a Déli pályaudvar aluljáróján át. Nem tudom megszokni, amit ott látok. A metrólejáró előtt mindig fekszik egy-két ember valami nagyobb kartonpapíron, fejüknek párnául egy kőpárkány szolgál. Kicsit távolabb, az építész egykori szándéka szerint növényeknek helyet adó, óriáskavicsokkal teli ágyásban is laknak. Nehéz első pillantásra észrevenni a hajléktalant, mert ruhájának mocska tökéletes mimikriével olvasztja egybe az utca porával, szennyével. Viszont nem észrevenni sem lehet, mert mostanában már egész „lakóparkok” jöttek itt létre: négyen-ötven is alszanak paplanjaikba burkolózva, vagy eszegetnek a kövön létesített,

alkalmi kamrájukból. A minap láttam, amint az egyik férfi a galambokat etette, mintha csak az erkélyén állna – ott surrogta körülötte, ahogy dobálta a morzsákat feléjük...

A baleseti statisztikák között évek óta számon tartják, ha valaki az igen nagy hideg miatt hunyt el. Évtizedekre visszamenően évente háromszor-négyszer annyi férfi hal meg emiatt, mint nő. Ugyanakkor a legtöbben – a közhiedelemmel ellentétben – nem az utcán lelik halálukat, hanem a saját otthonukban. Ami, ha jobban belegondolunk, még kegyetlenebb. Azt jelenti, hogy az illetőnek annyi pénze sincsen, hogy egy kis meleget csiholjon maga köré. A különösen hideg telek a szokásosnál is nagyobb arányban szedik áldozataikat. Ilyen volt 1993 tele, amikor közel háromszáz ember fagyott meg otthonában és a nagyvárosok utcáin.

Szomorú az adatokból kiolvasható tendencia. A nyolcvanas évekig az összes eset száma nem érte el a százat, a nyolcvanas évek elején százötven, a végén kétszáz, a kilencvenes évek elején kétszázötven ember halálát okozta a kihűlés. A szabadság, a demokrácia és a szabad verseny nem kímélte a gyengéket. Szabad nekik kihűlniük, megfagyniuk, otthonalanná válniuk.

A Menhely Alapítvány évek óta működteti úgynevezett teajáratait. Azoknak a hajléktalanoknak visznek meleg teát, felvágottas zsömlét, akik nem tudnak, vagy nem akarnak hajléktalanszállón éjszakázni. Sokan ugyanis félnek saját sorstársaiktól, a betegségektől, és attól, hogy azt a keveset is, amit a sajátjuknak mondhatnak, elloplják tőlük. Amikor az alapítvány munkatársai megkérdezték tőlük, hogy próbálták-e segítséget kérni valakitől ahhoz, hogy szorult helyzetükből kilábaljanak, a legtöbben senkit nem tudtak megnevezni. Az élethez nélkülözhetetlenül szükséges dolgokat – étel, ital, ágy, meleg víz és tiszta ruha – senkitől, egyetlen nem hajléktalan embertársuktól sem kaptak.

Még mindig sokan gondolják úgy: magára vessen, aki ide jutott! Mert ivott, mert nem dolgozott, mert kicsapongó volt – most meg a markát tartja... Valóban, az esetek többségében önsorsrontó emberek jutnak a lét peremére. Korábbi életmódjuk következményeit nyögik. De senki ne higgye, hogy ez vele nem történhet meg! Szervezett segítség alig-alig létezik, a szociális háló rég szétfoszott, az önkormányzatok kasszája üres. Az egyedüli, amire számítani lehet, az emberi együttérzés. A karácsonyi délkelet-ázsiai katasztrófa megmutatta: még nem tompultunk el egészen. De ha a Föld másik felén lévő szenvedőkön (hála Istennek) megesik a szívünk, vajon miért lépünk át a naponta utunkba kerülő, kevésbé szerencsés embertársainkon? Mert megszoktuk? Mert ez a nagyvárosi lét „természetes velejárója”? Mert nem a mi dolgunk?

Rossz a lelkiismeretem. Hiszen azon túl, hogy adok egy kis pénzt, amely ma már alig egy kiló kenyérre elég, mit tettem én az érdekükben? Be mernék hívni egyet is közülük a házamba, ahogy szegény Andorka Eszter, a két éve elhunyt fiatal lelkesítő tette? Meghívnam-e egy tál meleg ételre, forró zuhanyra, vagy hogy kimoshassa a ruháját? Nem, egyiket se

merném megtenni. Itt hevernek a lábunk előtt, és egy egész világ választ el minket. És mi van azokkal a didergőkkel, akiket nem is látunk? Mert saját lakásukban, szobájukban, panaszszó nélkül fagyoskodnak, s még teát sem visz nekik semmiféle alapítvány... Fázom, pedig fűtünk – a hőmérő 21 fokot mutat.

Valamit tenni kéne, hogy fölmelegessünk. Hogy megenyhüljünk egymás iránt.

■ JÁSDI BEÁTA

A legnagyobb, hajléktalanokkal foglalkozó karitatív szervezetek a fővárosban:

- Katolikus Karitás <http://www.caritas.hu>
- Magyar Vöröskereszt <http://www.voroskereszt.hu>
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat <http://www.maltai.hu>
- Menhely Alapítvány <http://www.menhely.hu>
- Hajléktalanokért Közalapítvány <http://www.hajlektalanokert.hu>

Néhány cím, ahová használt ruhát, cipőt, bútort, élelmiszert, tisztítószert adhatunk Budapesten:

- Ifjúsági Kríziszálló (3-10 éves fiúk és lányok részére): XIII., Róbert Károly krt. 49-51., tel.: 1/349-6793; ruhát fogadnak, bútort nem
- Éjszakai szállás (férfiak részére): X., Előd u. 1.; 1/260-7047; ruhát fogadnak, bútort nem
- Menhely Alapítvány (férfiak részére): VIII., Vajdahunyad u. 3., tel.: 1/333-5987; cipőt, ruhát, élelmiszert fogadnak, bútort nem
- Menhely Alapítvány: VII., Kürt u. 4., tel.: 1/322-3423; női és férfi ruhát is fogadnak
- Magyar Vöröskereszt (férfiak részére): XIII., Madridi út 7., tel.: 1/370-2583; mindent fogadnak, de előtte telefonon bejelentést kérnek
- Magyar Vöröskereszt (férfiak részére): XXI., Ady Endre u. 64., tel.: 1/276-5654; cipőt, ruhát, könyvszekrényt, bútort is fogadnak
- Oltalom Menhely (családok részére): VIII., Dankó u. 9., tel.: 1/314-0668; mindent fogadnak
- Léthatáron Alapítvány Aluljáró Érzés (férfiak részére): IV., Külső Váci út 121., tel.: 1/233-2312; mindent fogadnak
- Tiszta Forrás Alapítvány (fiatalok és felnőttek részére): XVIII., Üllői út 373., tel.: 1/291-9139; mindent fogadnak
- Momo Gyermekevőd Alapítvány: VIII., Népszínház u. 31., tel.: 1/210-5270; mindent fogadnak
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat (18 év feletti fiúk és lányok részére): III., Miklós u. 32., tel.: 1/388-8760, 1/388-8920; ruhát fogadnak, bútort nem
- GYIVI (18 év feletti lányok részére): XV., Pozsonyi út 36.; tel.: 1/307-6368, 1/307-5358, 1/307-6396; mindent fogadnak

A várakozás előnyei

Phillips Brooks egykori bostoni lelkipásztor, mikor megkérdezték, hogy mi az oka szembetűnő izgatottságának, így válaszolt: „Én nagyon sietek, Isten viszont nem.”

Megjegyzése egy cikkre emlékeztetett, amelyet a *National Geographic* 1996 márciusi számában olvastam *A jég császára* címmel. A cikkben egy hihetetlen megállapítás szerepelt a császárpingvinekről. „Az Antarktiszén uralkodó élettelen télben ezek a fejedelmi madarak könyörtelen hóviharak, nyomasztó sötétség közepete nevelik fel fiókáikat, gyilkosan hideg hónapok alatt, mikor a hőmérséklet mínusz 70 Fahrenheit-fokra is visszaesik” – szakértők biztosítottak róla, hogy ez nagyon hideg!

Az anyapingvin egy tojást rak a jégre. Azután azonnal elindul élelmet keresni, és meglátogatni barátait, de azt még megvárja, míg társa, a császár elfoglalja helyét a tojásán, és azonnal teljes fele-

lősséget vállal a tojás és tartalma melegengetéséért. A császár kotlik a tojásán kilenc teljes hétig, kitartva a legszigorúbb időjárás viszonyok között, amelyek a földön csak uralkodnak. A hím pingvin ösztönösen várakozik, nem igazán tudja, hogy mire, csupán az ösztöne súgja neki, hogy ezt tegye. Mintegy négyszázezer császárpingvin teszi ezt minden évben. Csak ülnek, ülnek és ülnek azon a kislabda nagyságú tojásán hatvanöt napig. Ez alatt az időszak alatt – a cikk szerint – testsúlyuk harmadát, de akár felét is elveszítik.

A madár kitartása kifizetődik. Végül imádott császárnője visszatér. „A kikapolt apa tekintete előtt az anya megeteti a fiókat mindenféle finomsággal, anélkül, hogy az apának egy falatot is adna. Neki meg kell keresnie saját »fast food leelőhelyét«, amely akár ötven-száz mérföldnyi távolságra is lehet, a jégfeldeken túl. Semmi »viszlát ölelés« vagy csók a csá-

szárnak.” És hogy mennyi a madár maximális „cirkálósebessége”? Fél mérföldet tesz meg óránként. Jó ideig nem jut még vacsorához.

Lehet, hogy mi nem tudjuk átélni a császárpingvin viszonyok közötti kitartását, de mindannyian tudjuk, hogy mit jelent saját aktuális jégkupaunkon és tojásunkon „kotalni”. Ezek lehetnek nagyon jó ötletek, tervek vagy kreatív tevékenységek. „Tojásunkat” csak szükséges idő ráfordításával kelthetjük ki.

Van egy csodálatos alapelv, amelyet megtanulhatunk ezektől a varázslatos madaraktól: állhatatosságot gyakorolnak, mert nem tudnak jobbat. Úgy gondolom, ezt az elvet nagyon jól kifejezi a következő bibliai idézet: „Mert békességűre van szükségetek, hogy az Isten akarát cselekedvén, elnyerjétek az ígéretet. Mert még vajmi kevés idő, és a ki eljövendő, eljő és nem késik. Az igaz pedig hitből él. És a ki meghátrál, abban nem gyönyörködik a lelkem.” (Zsid 10,36–38; Károli-fordítás)

Olyan társadalomban és világban élünk, amely nagy értéket tulajdonít annak, ha valaki mindig elfoglalt. Minél többet sietünk egyik helyről a másikra, minél több projektet szervezünk egy időben párhuzamosan, minél hatékonyabbak vagyunk – többet gondolkodunk –, bizonyára annál jobb üzlet- és szakembernek kell lennünk. Ez jónak és igaznak hangzik. De ha órát veszünk a császárpingvintől, megérthetjük, hogy ez nem szükségszerűen igaz. Óvakodjunk az elfoglaltság sivárságától!

Egyszer láttam egy fiatal férfit, aki több helyre sietett, a feje láthatóan projektekkal és ötletekkel volt tele. „Hová mész?” – kérdeztem tőle. „Nem tudom – felelte –, de oda kell érnem nagyon gyorsan.” Másvalaki ezt így fogalmazta meg: „Minél gyorsabban megyek, annál inkább lemaradok.” Ne hagyd, hogy ebbe a csapdába csábitsanak! Az elfoglaltság nem szükségszerűen azonos a termelékenységgel, különösen akkor nem, ha az esztelen, és eléri azt a határt, amikor kicsúszik a kezünkől az irányítás.

■ ROBERT D. FOSTER

Forrás: Monday Manna, a Keresztény Vezetők és Üzletemberek Társaságának hírlevele

Homok, kő

Két barát ment a sivatagban. Kirándulásuk alkalmával összeveszttek, és az egyik barát képen törölte a másikat, aki megsértődött, és anélkül, hogy szólt volna bármit is, beleírta a homokba: „Ma a legjobb barátom lekevert egyet!”

Mentek tovább a sivatagban, egy oázishoz értek, ahol elhatározták, hogy megfürödnek. Az a barát, aki a pofont kapta, fuldoklani kezdett, de a másik kimentette. Magához térvén kőbe vészte: „Ma a legjobb barátom megmentette az életemet!” Az a barát, aki lekevert

egyet, majd megmentette társát, megkérdezte:

– Mikor megütöttelek, homokba írtad. Most meg kőbe vésted. Miért?

A másik azt válaszolta:

– Mikor valaki megbánt, azt csak homokba szabad írni, hogy a megbocsátás szele eltörölje a szavakat. De ha valaki jót tesz velünk, véssük kőbe, hogy senki se törölhesse el.

Tanuld meg sérelmeidet homokba írni, a jóserencsédet pedig kőbe véssni!

► Forrás: internet

GYURKOVICS TIBOR

Istenem

Ölelj meg engem, Isten,
már föl akarom adni
az örök ellenállást,
már meg akarok halni.

Köszvényben és közönyben
nagyon sokáig éltem
bődítő tisztességben
és tarkószervenésben.

Vadász vadásznak vadra
figyelő úr-cselédje
voltam, miközben kaptak
engem is puskavégre.

A fivőm így rohantam,
az erdőn így szaladtam,
kapkodtam lábam, ám de
a hitet megtartottam.

Valahol meg kell állni,
valahol meg kell halni,
valami könnyű réten
akarok elfakadni.

Az izmaim a télben
mint jéghegyek feszülnek,
úgy néznek a szemembe,
ahogy a menekültek.

Nem félek a haláltól.
Megálllok veled szemben.
De amikor lesújt rám,
Isten, ölelj meg engem.

„Legyetek az igének cselekvői...”

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Székéné Bakay Beatrix

► „Nemrégiben azt olvastam, hogy Luther Márton gyakorlatilag törölte Jakab levelét az Újszövetségből. Viszont a Károli-Bibliában és a legújabb, a Magyar Bibliatársaság által fordított kiadásban egyaránt benne van. Tudomásom szerint Németországban hozzáférhető a Luther által lefordított Újszövetség is, amelyben szintén olvasható az irat. Szeretném tudni, hogy akkor mégis minek alapján kapott szárnyra ez a híresztelés.”

Kedves Attila! Örömmel tölt el, hogy a *Lelki segély* rovathoz ezúttal egy egyháztörténeti gyökerű kérdés érkezett.

Levélrő testvérem nyilván hallott arról – talán a konfirmációjára felkészítő órákon –, hogy Luther doktor „szalmával béleltnek” nevezte Jakab levelét. Arról, melyek az Újtestamentum valódi és legékebb könyvei című írásában elolvashatjuk, hogy a tudós teológus mivel támasztotta alá ezt a véleményét: „Summa, Szent János evangéliuma és első levele, Szent Pál levele, kiváltképpen a galácia-, efézusi- és rómaiakhoz írottak azok a könyvek, amelyek megmutatják neked Krisztust, és megtanítanak mindarra, amit hasznos és üdvös ismered, még ha nem is látnál és hallgatlál ezeken kívül más könyvet vagy tanítást. Innét nézve Szent Jakab levele csak szalmával bélelt írás, mivelhogy az Evangélium természetéből semmit nem mutat.” (Luther Márton: *Előszó a Szentírás könyveihez*. Magyarországi Lu-

ther Szövetség, 1995, 126. oldal.) Mind ez akkor érthető meg igazán, ha tudjuk, hogy Luther a Szentírás tanulmányozása közben felismerte, hogy a jó cselekedetek elégtelenek, csakis hit által igazulhat meg az ember (vö. Róm 1,17; Róm 3,28; Ef 2,8). Ez a felismerés azonban szöges ellentétben állt a korabeli egyház tanításával. Miután Jakab erőteljesen hangsúlyozza a cselekedetek fontosságát, Márton testvér úgy érezte, hogy bár Jakab nem emberi tanítást közöl, hiszen Isten törvényéről beszél, megigazulástana félreérthető, így nem is apostoli írás (vö. uo. 158. o.)

Nyilván figyelembe kell vennünk vizsgálódásunkkor azt is, hogy a reformáció idején heves viták folytak arról, hogy mely írások tartozzanak a kánonhoz. A reformátorok a tiszta evangélium hirdetése mellett kötelezték el magukat. Érthető, hogy Luther, aki annyira szerette az Úr Jézust, nagy szenvedéllyel védelmezte a benne megtalált igazságot. A reformátor azonban később újra áttanulmányozta Jakab levelét, és visszavonta a vele szemben megfogalmazott kritikáját; ez az 1526 után megjelent bibliakiadásiban tükröződik is.

Mindenesetre érdemes röviden áttekinteni, hogyan is áll a dolog a cselekedetek erős hangsúlyozásával Jakab levelében. Az apostol így tanít: „Ugyanígy a hit is, ha cselekedetei nincsenek, halott önmagában.” (Jak 2,17) Bizony el kell ismernünk, hogy ez így van. Hiszen a krisztusi hitnek tükröződnie kell a tanítvány életében. A levél második fejezetében az apostol két konkrét esetet is említ ennek alátámasztására: Ábrahám példája mutatja, hogy a hit engedelmességre, hitbéli cselekvésre sarkallja az embert. Hitből hozza el Izsákot az Úr oltárára áldozatul. Ráháb, a pogány asszony is az Izrael Istenébe vetett hit alapján cselekszik, amikor segíti az idegen kéme munkáját Jerikóban. Nem lehet kérdéses az, hogy az ember egyedül a Jézus Krisztusba vetett hit által üdvözül. Semmilyen érdem, jó cselekedet, áldozathozatal nem igazíthatja meg a bűnöst Isten előtt.

Ugyanakkor bizonyos vagyok abban is, hogy ha a mi Lutherünk ma közöttünk járna, arra buzdítana, hogy iparkodjunk jobban megismerni Jakab levelét. Mert olyan gyakran elfelejtkezünk arról, hogy a kegyelem nem olcsó! Tisztább életvitellel, nagyobb alázattal, őszintébb kegyességgel kell járnunk a keskeny ösvényt. „Legyetek az igének cselekvői, ne csupán hallgatói, hogy be ne csapjátok magotokat.” (Jak 1,22)

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

HETI ÚTRAVALÓ

„Aki az eke szarvára teszi a kezét, és hátratekint, nem alkalmas az Isten országára.” (Lk 9,62)

Bőjt harmadik hetében az *Útmutató* reggeli igéi tekintetünket Isten országára irányítják, szemünk elé tárva Jézus követésének feltételeit. Ő azt mondja nekünk: „Kövess engem!” Mi ne így válaszoljunk: „Követlek, Uram, de előbb...” (Lk 9,59.61) Az ő követése a múlttal való végleges szakítást jelenti, mert „a lelkileg halottak el tudják temetni a testileg halottakat, és a lelkileg élők Isten országának hirdetésében buzgólkodjanak” (Magyarázatos Károli-Biblia, 1449. o.). Tekintetünk ezért – heti igénk szerint – ne visszafelé nézzen, hanem mondjuk Dáviddal együtt: „Szemem állandóan az Úrra néz, mert ő szabadjára ki lábamat a csapdából.” (Zsolt 25,15) S legyünk „Isten követői, mint szeretett gyermekei!” Pál felsorolja azt is, hogy kiknek nincs „öröksége a Krisztus és az Isten országában” (Ef 5,1.5). Ezért int arra, hogy megszentelt életet éljünk; szemünkkel (oculi) nézzünk fel Jézusra, s ő háromszor is elmondja, hogy ki „nem lehet az én tanítványom” (Lk 14,26.27.33). De akkor ki követheti őt? Aki megtagadja önmagát, hordozza a maga keresztjét, Urát pedig mindenkinél és mindennél jobban szereti. Lutherrel valljuk (!) mi is: „Bár a keresztet nem azért vállaljuk, mintha ezzel remélnénk üdvözülni, vagy csak a legcsekélyebb érdemet is szerezni, mégis Krisztus példája szerint szenvedniünk kell, hogy hozzá hasonlóvá legyünk.” Jób a kereszt súlyos terhe alatt az egyetlen jó megoldást választja: Istenhez kiált. Ne ítéljük el panaszáért: „Nem akarok örökké élni.” Tudja, hiszi, hogy Isten nem veszi le róla a szemét, s miértjeire is az Úrtól várja a választ: „...mert nem bocsátod meg vétkeimet (...)?” (Jób 7,16.21; Károli-fordítás) A bűn gyakran csak ilyen radikális „lelki műtét” által győzhető le: „És ha az egyik szemed botránkoztat meg téged, vágd ki, mert jobb, ha fél szemmel mégy be az Isten (örök) országába...” „...mivel a Krisztuséi vagytok” (Mk 9,47.41), se másokat, se önmagotokat nem botránkoztatathatjátok meg! „Van szemetek, és mégsem láttok... (Mk 8,18.21) – így korholja és óvja a bűn kovászatól Jézus vak, keményszívű, hitetlenkedő, mindenkori tanítványait. Luthernek az első parancsolathoz írt magyarázata – „Mindennél jobban kell Isten felénk, szeretnünk és Benne bízunk” – fényében érthetjük jól az Úr Jézus háromszor is elmondott kemény szavait: „Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, az nem méltó hozzám...” (Mt 10,37–38) Ezekkel a héten már másodszer is olvasott tagadó igéivel vajon el akar riasztani magától minket Jézus? Az Úr szava szétválasztást hoz, hogy nyilvánvalóvá legyen a szívek igazi szándéka. Lukács „kis Apokalipszisében” az Emberfia eljövételéről tanít Jézus: „Aki meg akarja tartani az életét, elveszti, aki pedig elveszti, megtartja azt.” (Lk 17,33) Mi lássuk meg: „Jól csak a szívvel lát az ember!” Itt az öröklet a tét. Ezért olvashatjuk még további öt (!) helyen ezt az igét (Mt 10,39; 16,25; Mk 8,35; Lk 9,24; Jn 12,25). Énekelve is imádkozhatjuk e kijelentést: „Aki az életét megtartja, / Elveszti azt énnélkülem.” (ÉÉ 438,4)

■ GARAI ANDRÁS

Böjti időszakban különösen sok szó esik a keresztről, hiszen keresztény életünk e középpont körül forog. A kecskeméti Idősek Napközi Otthonában is – az egyházi esztendőnek megfelelően – a keresztről volt a februári klubnap témája. A kecskeméti gyülekezetben február 17-én immáron harmadik alkalommal köszönthették egymást az egész napos, mindig változatos tematikájú idősek napjának résztvevői. A bevezető áhítatot Kis János lelkész tartotta. *Sárkány Tibor* nyugalmazott esperes a keresztről művészi megjelenítését különböző korokból és művészeti ágakból vett példákkal szemléltette, *Sárkányné Horváth Erzsébet* nyugalmazott lelkész pedig bibliaismereti és egyháztörténeti kérdésekből állított össze vetélkedőt. A program kialakításában a testvérek is aktívan részt vettek – többen megható szavazatokkal, idézetekkel készültek. A közös ebéd és a beszélgetések után *dr. Szántó Ágnes* orvos az emberi keresztet a genetika és az életmód oldaláról közelítette meg. A napot filmvetítés zárta: a passió meg-rázó története elevenedett meg a vásznon.

■ HULEJ ENIKŐ

Játék a hittanórán? – ezzel a címmel rendezték meg február 12-én Maglódon a Dél-Pest Megyei Egyházmegye katechetikai nyújtását. Ez a program arra hivatott, hogy szakmai továbbképzést adjon, és segítsen nyújtson az egyházmegye területén dolgozó gyermek- és ifjúsági munkásoknak a hitoktatás hatékonyságának javításában. A résztvevő öónők, hittanárak, lelkészek sok olyan dolgot láthattak, hallhattak és tapasztalhattak, amely által színesebbé tehetik szolgálatukat a gyermekek és a fiatalok között.

Nyitóáhitatában *Benkőczy Péter*, a maglódi gyülekezetben tanuló lelkészjelölt a játék szentírásbeli vonatkozásaira hívta fel a figyelmet. *Sándor Éva*, az egyházmegye katechetikai munkájának felelőse módszertani alapvetésében a játék fejlődés-leléktani és pedagógiai szerepéről beszélt. Ezután *Pintér Zsuzsanna* egyházmegyei felügyelő mint gyakorló pedagógus a játékok fajtáit és módszertani jelentőségét mutatta be. *Polczér Éva*, a mendei gyülekezet hitoktatója és *Türi Éva*, a gyülekezet gyermekmunkása a résztvevők számára talán legfontosabb feladatra vállalkozott egy ötletbörze keretében: kipróbált és a gyakorlatban használt játékaikat mutatták be. Befejezőként *Koczor Tamás* esperes korábbi táboros tapasztalatairól beszélt az egész napot átfogó, „nagy” játékokkal kapcsolatban, melyek gyakorlatilag korosztálytól függetlenül használható sémák aktualizálásával szervezhetőek meg.

Sokak szerint a földi élet egy nagy játék, amelyet jól kell tudni játszani. Ha ez nem is állja meg mindig következetesen a helyét, tudjuk azt, hogy a játék minden életkorban és minden helyzetben könnyebbé – s talán szebbé is – teszi az életet. A maglódi nap üzenete mindenesetre komoly: tartalmaz játékok segítségével a hitben való nevelkedés, nevelés tanuló és oktató számára egyaránt szebb, maradandóbb lehet.

■ ERDÉLYI CSABA

ISTENTISZTELETI REND | 2005. február 20.

Böjt 3. vasárnapja (Oculi). Liturgikus szín: lila. Lekció: Lk 11,14–28. Alapige: Ézs 43,22–25. Énekek: 188., 416.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) D. Szabik Imre; du. 6. Horváth-Hegyi Olivér; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fehérvár** de. 10. Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Sándor Jenő (teológushallgató); **Óbuda, III., Dévay Bőr M. tér** de. 10. (úrv.) Mézes Zsolt; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (kantázenés, úrv.) Smidélusz Gábor; du. 6. (orgonazenés) Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Simon Attila (teológushallgató); du. 6. (ifjúsági) Simon Attila (teológushallgató); **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Körmendy Petra (teológushallgató); **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Körmendy Petra (teológushallgató); **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Zsugyel-Klenovics Katalin; de. 11. (úrv.) Zsugyel-Klenovics Katalin; du. 6. (vespera) Joób Máté; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Joób Máté; **Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség)** du. 6. (úrv.) Körmendy Petra; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Horváth-Hegyi Olivér; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zuglói, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvics Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákosszabcsa, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kósa László; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kósa László; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (ref. templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Pintérné Nagy Erzsébet; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Máté; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?

Kárpátaljai magyar evangélikusok nyomában

Kinczler Gyulának szeretettel

„Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?” – Magam sem értem, miért hasít belém *Ady Endre* költői kérdése, amint Kárpátalja felé közeledünk. Keresztapám, *Józsa Márton* plántálta belém ennek a természeti kincsekben és magyar történelmi emlékekben oly gazdag vidéknek a szeretetét. Ő a negyvenes évek első felében itt volt szórványlelkész, és mindig lebilincselően mesélt a havasok hóspikáiról, a hízelgő Latorcáról, az itt még fúrge folyású Tiszáról, a Vereckei-hágóról – és persze az itteni emberekről. Tizenöt éve, még a szovjet időben történt, hogy vele és családjával ellátogathattunk ide. Megrendített bennünket, ahogyan szembesült régi önmagával: lehajtott fejjel imádkozott az átalakított, egykori evangélikus templom küszöbén, és súlyos sóhajokkal állt meg az általa épített parókia előtt, ahonnan egy fejkendős ruszin asszony kémlelt ki gyanakodva.

„Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?” Másfél évtized alatt errefelé is nagyot fordult a világ. A vörös csillagok többnyire itt is a földre hulltak, a tömegsírokban elhaltoltak nevét márvány felírat őrzi már. „S mégis megkérdem tőletek: / Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?” Ha egykori kőbányai lelkész elődömré, *Koren Emilre* gondolok, akkor bizony egyértelműen tudom a választ. A határon várakozva van időm; az általa írt *Kárpátaljai naplót* olvasom. El-elakad korábban hömpölyögve áradó mesélőkedve, szinte sírásba fúl addig vidáman csengő szava, amint 1944. őszi kényszerű meneküléséről ír. Beszámol az utolsó úrvacsoráról, amelyet az annyira szívéhez nőtt kecskis Druget téri templomban tartott. Nemcsak a lelkész és a hívek sírnak, hanem – hiába a jó hat évtizednyi távolság – a mai olvasó szemébe is könny szökik. Most ugyan félméteres hótorlaszok vesznek minket körül, mégis látni vélem azokat az őszi faleveleket, amelyeket a Kárpátaljától búcsúzó *Koren Reményik Sándor* versével sirat el:

...árvaság csak egy van, feleim:
Az erdőn kívüli lenni.
Othontalannak, hazátlannak lenni.
Nagyvárosok ridég utcakövéin
A szélőt separtetni.
Sok más szeméttel öszekevertetni.
Árvaság csak ez egy van, feleim.
(Halotti beszéd a hulló leveleknél)

A napló tanúsága szerint *Koren Emil*ből ez a sikoly szakad ki: „Halljátok, erdők, Kárpáti erdők! Szent magányotokból, csodás világotokból kiszakadt, viharvert őszi levél sír utánatok a nagyvárosok utcakövéin, s az örökkévaló szépséget, bíbor, bronz és arany életeket álmodja vissza!” Sokan élték át a szétszóratásnak ezt a kínját. Tömegek érezték úgy: ha nem akarnak lágerbe kerülni, ha szeretnének tovább élni és dolgozni, menekülniük kell. Ha kell, percek alatt összecsomagolva mindössze két bőröndöt. Hátrahagyva földet és házat, temetőt és templomot. Lelkészként talán elrejtve vagy megbízhatónak tartott emberekre hagyva a gyülekezet anyakönyveit és kegytárgyait, majd felkapaszkodni az utolsó teherautóra vagy vonatra... Cso-da-e, hogy a „Halljátok erdők, kárpáti erdők!” és a „Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?” kérdése összefonódik?

Józsa Márton és *Koren Emil* egyaránt

A Déli Egyházkerület elnöksége – *Gáncs Péter* püspök és *Szemerei Zoltán* felügyelő – folytatja az „ok nélküli” gyülekezetle-togatások sorát, melyek célja a gyüleke-zetek hétköznapi életének, gondjainak és örömeinek megismerése. Ennek keretében az elmúlt hétvégén Dunajváros-ba, Kisapostagra és Rácalmásra látogattak el.

Képünkön a dunajvárosi istentisztelet záróimádságába bekapcsolódó fiatalok csoportja, a háttérben a gyülekezet lelkésze, *Sternecki András* és az igehirdetés szolgálatát végző püspök látható.

► TÓTH PÉTER felvétele

elmentek már a minden halandók útján, a kárpáti erdők azonban itt maradtak. Már amelyiket nem tarolta le a mohó és brutális ember. Bíbor, bronz és arany leveleiket nem láthatom ugyan, hiszen mindent hóval borít az errefelé különösen kemény tél. Ez a fehér lepel eltakarja most mindazt a sebet, amelyet a vérzivataros történelem ütött ezen a tájon. Mikként hordozzák azonban az itt maradt embereket az egykor kapott fájdalmas sebeket? Behegedtek-e már valamelyest?

zal. Héder János félig tréfásan jegyzi meg, hogy akár még ő is „kölcsonadott” volna néhány reformátust, talán úgy megmenthették volna a templomot.

A Druget tére elsétálva aztán látom, hogy a kis templom gyönyörűen felújítva ismét Isten háza lett. A felírat szerint egy ukrán nyelvű baptista közösség vette használatba. Szinte hihetetlenül sűrű hófüggönyön keresztül nézem ezt a valóságos észkerdobozt. Jó testvéremre, *Kinczler Irénre* gondolok, akiről tudom,

Lehet-e azokat orvosolni? Nem szakadnak-e fel újra? Ezekre a kérdésekre keresem a választ, valamint arra, hogy „Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?”

Előrebocsátom: evangélikust alig találtam a mai Kárpátalján. Munkácson találkoztam azzal az asszonnyal, akinek édesanyját 1945-ben – mintegy „visszaszökve” a szovjetek által megszállt városba – még Józsa Márton eskette. *Paula* néni már meghalt, de a család ma is emlegeti az egykori lelkészt. A nagytárkányi evangélikus gyülekezetéről annyit tudok meg, hogy az iratanyagot a segítő szándék alighanem Sárospatakra menekítette: némi utánajárással talán meg lehetne találni az anyakönyveket. Beregszászban valaki *Tomsányi Vilmos Pálról* beszél, aki „a magyar időben” Kárpátalja kormányzóit biztosolta. Azelőtt többféle miniszteri posztot is betöltött, de őrá most az evangélikus egyház iránti végtelen szeretete miatt gondolok. Ungváron *Héder János* református lelkésztől azt tudom meg, hogy egy vagy két evangélikus is jár a gyülekezetbe.

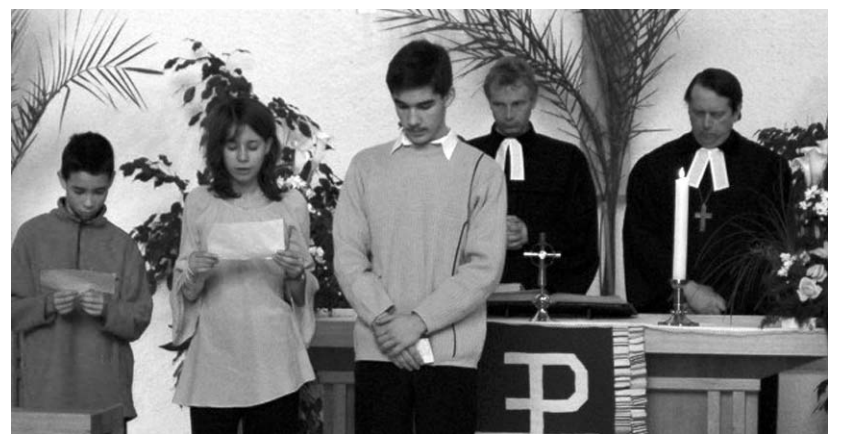
Hosszas keresgélés után ráakadunk annak a lelkésznek, *Mattheidesz Istvánnak* az unokájára, aki *Koren Emil* távozását után átvette a gyülekezet gondozását. A város központjában fényképész, akárcsak édesapja. Meglepően, ám nagyon kedvesen fogad minket. Meséli, hogy az evangélikus templomot a szovjet időben tornateremnek, sportcsarnoknak használták. Válaszul elmondom neki, hogy 1990 tavaszán magam is láttam a megcsúfított épületet, és az ablakokon bekukuskálva szemem elé tárult, amint éppen súlyemelőként tartott edzést az istenházában... Újdonságként ér viszont az a hír, hogy az ukránjai politikai változások során szinte lehetőség kínálkozott volna arra, hogy az evangélikus egyház visszakapja az épületet. Őt is megkeresték, de hiába próbálta felvenni a kapcsolatot a magyarországi egyház-

hogy életét ugyancsak meghatározta ez a templom. Néhány hónappal ezelőtt ezeket a szavait jegyezhettem fel: „A legtöbbet a mi kis Druget téri templomunk jelentette nekem. Lelki identitásomhoz szervesen hozzátartozott ez a neogót épület. Kislányként gyakran gyönyörködtem benne. Nekem tetszett a belső festése is, amelyről pedig utólag megtudtam, hogy művészileg alighanem értéktelen volt. Sokat néztem az oltárképet, amely a Gecsemáné-kertben gyötördő Jézust ábrázolta. Teológiailag azt is megtanultam, hogy a keresztről ábrázolása jelentheti a legtöbbet, nekem ez a kép mégis nagyon fontos volt. És a lelkészek Luther-kabátja! Ott, Kárpátalján sokféle színes ornátust is láthattam, de ez a fekete viselet egészen más volt.”

Az ilyen hősésben sokkal csöndesebb a város. Autók és gyalogosok szinte nesztelenül közlekednek. Mintha lábujjhegyen járna mindenki. Vagy – a hideg hóban is – leoldott saruval. Mindez lehetőséget kínál annak nyugodt végig-gondolására, hogy miként ölelkezik múlt, jelen és jövő. A történelem vihara szívszorító Kárpátalja evangélikusait: vajon össze lehet-e még gyűjteni őket valaha? Ha nem itt, akkor talán – legálább egy testvéri találkozásra – bárhol másutt? Akkor majd egymástól is megkérdezhetjük, hogy szabad-e sírni a Kárpátok alatt... Válaszként talán idézi majd valaki Jézus szavát: „*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.*” (Mt 5,4)

Tekintetemmel megsimogatom még a hősúvával takart templomot, majd a lábszárig érő hóban vendéglátóm, *Horkay László* püspök felé bukdácsolok. Ő türelmesen vár rám a tér sarkán, hogy elmondja és megmutassa, milyen életjelenségei vannak a református egyháznak Kárpátalján. Legközelebb erről szeretnék szólni.

■ FABINY TAMÁS

Kiotói egyezmény – a megoldás vagy a kezdet?

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla

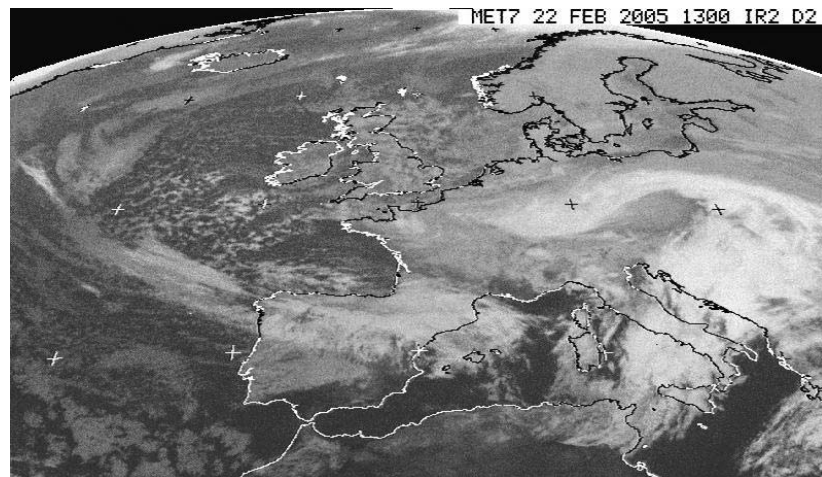
► **Néhány napja, február 16-án lépett életbe az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását szabályozó kiotói egyezmény, melyet Oroszország tavaly novemberi ratifikációja tett lehetővé. Ezt egy évek óta húzódozó folyamat jelentős lépésének tekinthetjük, azonban mégsem lehetünk nyugodtak afelől, hogy ezáltal megoldódik a klímaváltozás egyre súlyosbodó problémája.**

A klímaváltozás kérdése a 1970-es évek elején került a figyelem középpontjába. Az ENSZ 1972-es stockholmi konferenciájának résztvevői ugyan sürgették az ezzel kapcsolatos kutatásokat, jelentős gyakorlati lépések azonban nem történtek.

A klímaváltozás okainak és lehetséges hatásainak kutatása megosztotta a tudóstársadalmat. Talán egyre kevesebben, de még mindig vannak, akik kétségbe vonják, hogy a küszöbön álló súlyos probléma antropogén jellegű folyamat, vagyis legfőbb oka és kiváltója az emberi tevékenység. Az így vélekedők a légköri szén-dioxid mennyiségének lassú, de kimutatható növekedését egy természetes ingadozás egyik fázisának tartják, amely az emberiség történetében korábban is előfordult már, de nem állt, nem állhatott a figyelem központjában. Azonban a legtöbb szakember és számos civil szervezet komolyan veszi a fokozódó emberi tevékenységben rejlő kockázatot. Habár a fellépő hatások és azok időbeli jelentkezésének tekintetében ebben a körben is akadnak olyanok, akik eltérő véleményen vannak, abban mégis megegyeznek, hogy a cselekvést nem lehet tovább halogatni.

A globális klímaváltozás hatásai nemcsak a sarkvidékeken és a sivatagos területeken, hanem már a Kárpát-medencében is érezhetők. Főleg az idősebbeknek tűnhet föl, hogy a korábbiakhoz képest szárazabbak a nyarak, enyhébbek a telek, és egyre gyakoribbak az időjárásbeli szélsőségek, a hideg- és melegrekordok. A

globális klímaváltozás említésekor általában a Föld átlaghőmérsékletének emelkedéséről beszélünk. Ez az ipari forradalom korában mért átlaghoz képest 0,7 Celsius-fokos fölmelegedést jelent. Egyes számítások szerint az elkövetkező huszonöt évben 0,3, a következő évszázad közepére pedig újabb egyfokos emelkedés várható. (A számok tekintetében erő-

Meteorológiai pillanatfelvétel Európáról a lapzártán napján

sen eltérő adatokat találhatunk. Bizonyos irányzatok igencsak radikális előrejelzéseket adnak, és az újabb kutatási eredmények is módosítják a tudósok álláspontját.) Az átlaghőmérsékletnél azonban sokkal többet mondanak az egyes térségekre vonatkozó előrejelzések, hiszen a helyi eltérések, a fellépő szélsőséges időjárási jelenségek sokkal inkább mutatják a valódi változásokat.

lélmájával, amikor még sem környezetvédelemről, sem globális klímaváltozásról nem beszéltek. Az adott helyzetben mégis minden terület kereste a saját válaszait és megoldásait.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint a Magyar Tudományos Akadémia 2003-ban közös kutatási programot indított VAHAVA néven. A program célja a változás-hatás-válaszadás folyamatának elemzése, feltárása. A kutatás igen széles területet ölel föl, és azt a feladatot vállalta, hogy azt komplexen vizsgálja, vagyis egyaránt figyelembe veszi a természettudományok, a környezet- és természetvédelem, a társadalomtudományok, a gazdasági és pénzügyi rendszerek, az államigazgatás és a civil szféra elemeit. Várhatóan egyes tudományterületeken új eredmények születnek majd, átfogó elemzés készül hazánk klímavédelmi helyzetéről, komplex javaslatokkal állnak elő a megelőzés és a kárenyhítés tekintetében, mindez pedig tudományos alapot adhat a döntéshozói szféra stratégiai döntéseihez. A kutatásról elkészültek az első jelentések, melyek a www.vahava.hu internetes oldalon is olvashatók.

■ JERABEK-CSEREPES CSILLA

Az időjárásváltozás egy elképzelt forgatókönyve – jelenet a Holnapután című filmből

BÉRES Az egészséges emberért

Téli problémáink

Minden évben visszatérő, mindannyiunkat érintő probléma a téli végi nátha- és influenzaszézon. Sok helyről áramlik felénk az információ, hogy mit tegyünk, hogy ezeket a kellemetlen betegségeket és esetleges szövődéseiket elkerüljük. A tévé, a rádió és az újságok is minden évben menetrendszerű pontossággal felvetik ezt a témát. Felhívják a figyelmünket a megfelelő vitaminbevitelre, az egészséges életmód, a helyes táplálkozás és a friss levegőn való mozgás, sport fontosságára.

Azonban akármennyire is igyekszünk betartani a jó tanácsokat, sokszor mégsem sikerül elkerülni a betegséget. Hiszen mindannyian járunk olyan közösségekbe, amelyben esetleg egy beteg emberrel találkozunk. Elég felszállni a buszra, a vilamosra, bemenni a munkahelyünkre vagy akár színházba menni. Téli végére már a szervezet nyáron feltöltött vitaminkészletei is kiürülnek, ellenálló képességünk lecsökken, így könnyebben elkapjuk a betegségeket. Az igazat megvallva sokan vagyunk olyanok, akik minden igyekeztünk ellenére nem ússzuk meg a téli időszakot egy-egy meghűléses, megfázásos

betegség nélkül. Ha pedig elkapott már a betegség, igyekszünk magunkat minél hamarabb kikúrálni belőle, hogy zavartalanul folytathassuk mindennapi életünket.

A Béres Gyógyszergyár Rt. által kifejlesztett **Flu-vit** filmtabletta alkalmazása ajánlott a többnyire ösztöl tavaszig előforduló hurutos időszakokban az ellenálló képesség növelésére, influenza, megfázás, nátha, hörghurut kiegészítő kezelésére, valamint az ilyen esetekben megnövekedett vitamin-, ásványianyag- és nyomelemtartalom kielégítésére.

A **Flu-vit** filmtablettában található ginszeng- és echinacea-kivonat csökkentheti a betegség súlyosságát. Ezenkívül emelt mennyiségben tartalmaz C-vitamint és cinket, amely növeli az ellenálló képességet, lerövidíti a betegség lefolyását, és hozzájárul annak könnyebb leküzdéséhez is. Olyan csodaszer, amellyel kivédhetjük a megfázást, az influenzát, nem létezik. Azonban vannak olyan készítmények, mint például a **Flu-vit** filmtabletta, amelyekkel sikeresen küzdhetünk a betegség ellen, ha már megvan a baj.

Az Flu-vit gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény.

A kockázatok és mellékhatások tekintetében kérjük, olvassa el a betegájékoztatót, vagy kérdezze meg kezelőorvosát, gyógyszerészét!

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Csak szóbeli kérdés!

Biztos vagyok benne, hogy id. Hafenschér Károly cikkének – amely az *Evangelikus Élet* január 30-i számában jelent meg – a címe csak figyelemfelkeltő szóbeli kérdés. Mint az Egri Hittudományi Főiskola ökumenizmustanító és a Krisztusban hívők egységéért fáradozó teológiai tanára állítom ezt. Talán meglehetősen, hiszen ismerem a cikk szerzőjét, ismételt hallgattam előadásait. Tudom, hogy az ökumené olyan nemzetközileg elismert szakembere tette fel ezt a kérdést, aki jól ismeri az ökumenizmus alapfogalmait és a katolikus egyház ökumenizmusának alapelveit.

Az lehet, hogy a közbeszédben előfordul, hogy a katolikusok „más vallásúaknak” nevezik az evangélikusokat, de ez nem a Krisztusban való testvériségünk tagadása akar lenni. A más vallású kifejezés csak azt akarja jelezni, hogy az illető nem katolikus. Mindnyájan tudjuk – főként mi, akik ökumenikus teológiával is foglalkozunk –, hogy a II. vatikáni zsinat minőségi különbséget tesz a más vallásúak (zsidóság, iszlám) és a nem katolikus keresztények között. Túlzottnak érzem tehát a cikkben megjelenő aggodalmakat a katolikus egyház szemléletmódjának esetleges megváltozásával kapcsolatban. Talán azért is, mert a professzor úr cikkében rengeteg olyan szép példát emleget, melyek arra utalnak, hogy alaptalanok a féltelmei.

Az ökumenikus mozgalom egyik gyümölcse éppen az „újra megtalált testvériség”. Ezt hangsúlyozza II. János Pál pápa is ökumenikus enciklikájában: „Az egy-egy felekezethez tartozó keresztények már nem ellenségnek vagy kívülállónak tekintik a többi keresztényt, hanem a testvért és nővért látják bennük.” (US 42) Az enciklika szerint ez abban is megmutatkozik, hogy „figyelmesebbé válik a szóhasználat”, amikor egymásról beszélünk. Az ökumené korszakában a katolikusok már véletlenül sem mondják a protestánsokat eretneknek vagy szakadárnak, hanem ismételtelen csak „keresztény testvéreinkről”, a „többi megkereszteltről”, a „többi keresztényről” szokunk beszélni. Egyébként a II. vatikáni zsinat is kéri, hogy igyekezzünk kiküszöbölni azokat a szavakat, állításokat és tetteket, amelyek az igazság és méltányosság szerint nem felelnek meg a különvált testvérek állapotának, és így nehezítik a velük való kölcsönös kapcsolatunkat (UR 4).

Nincs szándékomban, hogy részletesen megválaszoljam a hosszú cikk több olyan állítását, amely szinte arra utal, hogy valami megváltozott a katolikus egyház ökumenikus felfogásában. Csak egy bekezdésre reflektálnék kifejezetten, mert az interkommunióval kapcsolatos cikkem (Az eucharisztia az egységértékvés korszakában, *Új Ember*, 2005. január 16.) révén megszólítottam érzem magam. Kétségtelen tény, hogy a katolikus egyház – néhány rendkívüli eset leszámítva – továbbra sem tartja megengedhetőnek az interkommuniót. Nekünk, katolikusoknak az a véleményünk, hogy az eucharisztia ünneplése nem eszköz az egység elérésére, hanem a már megvalósult egység látható jele, ahogy ezt Pál apostol is tanítja: „Mi ugyan sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mivel mindnyájan egy kenyérből részesülünk.” (1Kor 10,17) Ez az álláspont (állandóan elhatárolódó?) azonban nem szünteti meg a jövőre nézve a közös úrvacsorázás reményét, mint ahogyan azt a professzor úr állítja. A pápa az előbb említett enciklikájában ezzel kapcsolatban világos és bátorít bennünket, az eucharisztiaiban is megmutatkozó egység után vágyakozókat: „Nagyon vágyódunk arra, hogy az Úr egyetlen eucharisztiaját közösen ünnepljük, és ez a vágy már a közös dicséret és könyörgés tárgya. Közösen fordulunk az Atyához, s ezt egyre inkább egy szívvel tesszük. Közben egyre közeledni látszik, hogy végleg megpecsételhetjük ezt a valós, jóllehet még nem teljes közösséget. Száz évvel ezelőtt vajon ki mert volna erre gondolni?” (US 45)

Krisztusban és az apostoli szolgálatban testvére:

DOLHAI LAJOS római katolikus teológiai tanár

Köszönöm dr. Dolhai Lajos reflexióját. Tekintettel arra, hogy időközben római katolikus testvéreink közül – szóban és magánlevelben – többen is reagáltak írásomra, az *Evangelikus Élet* egy későbbi számában együttesen válaszolok a felvetésekre.

DR. HAFENSCHER KÁROLY, a MEE ökumenikus tanácsadója

Rólunk tárgyalnak, nélkülünk

A *Népszabadság* 2005. február 16-i számából értesültem – az evangélikus egyház szövegírójeként – arról, hogy ismét rólunk tárgyalnak, nélkülünk („Liberális javaslat az állam és az egyház teljes szétválasztására”). Az evangélikus egyház tartja magát ahhoz a kétoldalú egyezményhez, amelyet a magyar állammal kötött: mindenkor nyitott ennek a továbbfejlesztésére, még jobbra tételére, de nem tud mit kezdeni olyan üzenetekkel, amelyek újságok hasábjairól érkeznek.

Az evangélikus egyház sem 1989 előtt, sem 1989 után nem élvezett semmiféle privilégiumot, és igényt sem tartott ilyenre. Sajnálatosnak érzem, hogy az egyházak – akaratukon kívül és igen egyszóval – ismét a pénzzel összefüggésben kerülnek a médiumok hírsíkjába.

HAFENSCHER KÁROLY
országos irodai igazgató

CONTENT digitális templomi orgonák

Magyarország egyházi, orgonaművészei, iskolai által használt, egyedi minőség

digitális templomi orgonák Hollandiából!
Magyarországon elsikont illezhetőség egyházak és magánemberek részére, igen kedvező feltételekkel és rugalmas ügyintéssel.

Magyarországi képviselő:
Tutto Hangszer Kft
8300 Tapolca, Dóli tór 1.
Tel.: 87/510-566, fax: 87/510-

Az *Evangelikus Külmisziói Egyesület* február 26-án, szombaton 10 és 15 óra között külmisziói nap keretében tartja szokásos évi közgyűlését a Deák téri gyülekezet I. emeleti nagytermében. A találkozó programja Gáncs Péter püspök ige hirdetésével kezdődik 10 órakor, valamint előadást tart Szalai András, az Apologetikai Kutatóközpont igazgatója. A közgyűlés beszámolóira délben kerül sor. Rövid ebédszünet után Szeverényi János országos missziói lelkész vezetésével fórumbeszélgetés következik, majd dr. Bálint Zoltán tartja a befejező áhítatot. Az egyesület vezetősége minden érdeklődőt szeretettel vár.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Február 27-én 18 órakor a **budahegyvidéki evangélikus templomban** (Bp. XII., Kék Golyó u. 17.) a Victoria Kamarakórus koncertezik. A műsorban elhangzik **Tomás Luis de Victoria: Tenebrae Responsóriumok**. Vezényel: **Cser Ádám**. A belépés díjtalan, mindenkit szeretettel várunk.

A **Keresztyén Értelmiségi Fórum** rendezvényén **dr. Bogár László** közgazdász **Magyarország és a globalizáció** címmel tart előadást és fórumbeszélgetést február 28-án, hétfőn 18.30-kor. Helyszín: a budahegyvidéki evangélikus templom gyülekezeti nagyterme (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.). Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A **rákosszentmihály-sáshalmi evangélikus gyülekezet e-mail címe tévesen jelent meg** az **Evangélikus naptárban**. A helyes cím: **gyertyafeny@freemail.hu**.

A **tömegkommunikáció felértékelődése az információs társadalomban** címmel tart előadást a bőjti szeretetvendégség keretében **Hollós János**, a Magyar Rádió alelnöke március 5-én, szombaton 17.30-tól a **kelenföldi egyházközség** tanácstermében (1114 Bp., Bocskai út 10.). Minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Az **Evangélikus Rádiómisszió** munkatársai beszámolót tartanak szolgálatukról az **Útitársak** biblióra keretében Györe Balázs vezetésével március 3-án, csütörtökön 18 órai kezdettel az országos egyház iradaházában (Budapest VIII., Üllői út 24. fsz. – bejárat az utca felől).

A **Komáromi Evangélikus Gyülekezetért Közhasznú Alapítvány** kuratóriuma nevében köszönjük a részünkre felajánlott, a személyi jövedelemadó 1%-ából befolyt összeget, mely 24 387 Ft.

Szép, biblikus szokás gyülekezeteinkben a passióolvasás. Olvassuk most a szenvedéstörténetet **J. S. Bach Máté-passiójával!** A ZMC főljánlja multimédiás anyagát azon gyülekezeteknek, ahol adottak a technikai feltételek (DVD- vagy VHS-lejátszó, hifihangosítás, projektor). A tizenkét részre osztott bemutató összesen egyórás. A passió szövege mögött különböző stílusú festmények mellett a ZMC csodálatos természeti képsorai segítik a bőjti elcsendesedést. Az elsőként jelentkező gyülekezetek számára kölcsönadjuk videovevőnket (a szállítást a kölcsönkérőnek kell megoldania). Az akció húsvétig érvényes. Érdeklődni lehet a 20/824-5855-ös, az 1/283-0148-as telefonszámon vagy az **evangzmc@freestart.hu** e-mail címen.

APRÓHIRDETÉS

Keresztény szeretetotthon területén apartman örökös használatra megvásárolható. Somogy megye. Tel.: 85/329-511.

Alapítvány keresztény, nyelvi gyerek-táborokat szervez Angliában, Svájcban és Németországban. Tel.: 1/276-9675.

Eltartási szerződést kötne fiatal, keresztény hitben nevelt, operaénekes házaspár. Tel.: 1/375-6105, 30/347-6200.

GOMBOS LAJOS
aranykoszorús harangöntő mester
2162 Órbottyán,
Rákóczi út 119. Pf. 3.
Telefon: 06/28-360-175
Budapesti iroda:
XIII., Jász u. 60/B.
Telefon: 330-6394

Új templomi harangok forgalmazása

BESZERZÉS 1808 ÓTA MŰKÖDŐ HARANGÖNTŐDÉBŐL.
**Kiváló minőség, kitűnő kidolgozás,
kedvező ár, hangzásra öntve!**
3160 Ft/kg+áfa

Harangvillamosítás, harangtartóállvány-készítés, programozóórák, harangvezérlés telefonról, toronyóra-készítés, -szerelés, alkatrészellátás.
REFERENCIA 400 TEMPLOMBÓL!

Harangszó 2003 Bt.
Ifj. Farkas Titusz

2200 Monor, Kistói út 26. Tel.: 30/371-9696, fax: 29/410-119

Következő számunkban:

Ifjúsági melléklet

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 27-től március 6-ig

VASÁRNAP

5.45 / tv2
Reggeli gondolatok
(vallási magazin) (30')

9.25 / PAX
Feltámadás a katakombákból
„A vallás a népek ópiuma” jelzővel hetven éven át mód-szeresen pusztították több évszázad kulturális kincseit a Szovjetunióban. A dokumentumfilm a hit újjáéledéséről szól. (55')

9.30 / m2
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (ism.) (25')
12.10 / Duna Tv
Élő egyház (30')
18.00 / PAX
Családja
Rügyek (ZMC – 60')
19.30 / Hálózat
Vác híres templomai (30')

HÉTFŐ

11.45 / Petőfi rádió
Szimbólumok hétről hétre
13.30 / Kossuth rádió
Erős vár a mi Istenünk!
Az evangélikus egyház rádiós félórása hangos beszámolót nyújt az országos evangélikus értelmiségi találkozóról a szervezőkkel készített interjúk formájában. Az adásban ezenkívül Missziói percek, híreket, eseményeket, lelki út-ralavolt hallhatunk.

14.05 / Bartók rádió
Bessenyei Ferenc emlékére: Úri muri. Móróc Zsigmond regényének rádióváltozata (80')
16.10 / PAX
Jubál 2003
7. rész: Psalmus (ZMC – 25')
20.00 / PAX
Rozetta (ZMC – 35')

KEDD

23.55 / mtv
Jób lázadás
(magyar-NSZK film, 1992)
A Tisza menti faluban élő zsidó házaspár, a hívő Jób és felesége már hét gyermekét eltemette. 1943-44 válságos történelmi időszakában Jób egy utolsó lehetőséget talál a „túlélésre”: örökbe fogad egy árva, keresztény kisfiút. (96')

16.50 / mtv
Maradj velünk
Találkozás Jézussal (10')

SZERDA

12.20 / Duna Tv
Isten kezében (ism.) (25')
12.45 / PAX
Gyökös Endre (portréfilm)
A filmben az ismert református lelkész-pszichológus beszél életének egyik fontos szakaszáról, a háború utáni Magyarország lelki ébredéséről és az abban vállalt szerepéről. (40')
15.40 / Bartók rádió
Hitélet és történelem
A kehidai Deák-kúria (20')
17.00 / mtv
Mai hitvallások
Benczúr László Ybl-díjas építészhez látogatunk el. Az adás életét és munkásságát mutatja be. A műsor készítői felkeresték az általa tervezett evangélikus templomokat is.

CSÜTÖRTÖK

5.35 / mtv, m2
A Hajnali gondolatok adásában ifj. Cselovszky Ferenc evangélikus lelkész gondolatait hallhatjuk.
13.05 / PAX
Hét szó az emberért
Sajátos műfajú előadás a pesterszabai evangélikus templomban. A Pestlőrinci Evangélikus Ifjúsági Kör fiataljai zenével és énekkel keltik életre a szenvedéstörténetet. A multimédiás passió bibliai szövegek és dalok gyűjteménye. (ZMC – 55')
17.10 / PAX
Megtaláltam arcodat
A torinói halotti lepel alapján különleges technikával rekonstruálja dr. Boda László Jézus portréját. (30')

PÉNTEK

21.45 / tv2
Patch Adams
(amerikai film, 1998)
Az igaz történet alapján készült filmben egy különleges orvosral ismerkedhetünk meg. Patch Adams – akit az Oscar-díjas Robin Williams alakít – szerint a humor a legjobb gyógyszer. (111')

18.01 / Petőfi rádió
Gospelék és spirituálék feketén-fehéren. A Gospel Sasok és a Szürke Verebek játszanak. (59')

SZOMBAT

7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Az evangélikus ébresztőműsor vendégeivel a cserkészetről beszélgetünk. Műsorvezetők: Csapó Krisztián és Györe Balázs. (60')
10.45 / PAX
Családi hierarchia (ZMC – 20')
12.10 / Duna Tv
Isten kezében
A szeretet bajnokai – dr. Marek Péter (30')
20.05 / PAX
Élő kövekként
Harmati Béla püspök portréja
21.00 / Filmmúzeum
Ördög vigye
(magyar film, 1992)
Budapestre érkezik az ördög, hogy megszerezze az életel-xirt. Jambus Armin professzor kutató találmányát. (90')

VASÁRNAP

9.25 / m2
Mai hitvallások
Benczúr László portréja (ism.) (25')
10.40 / PAX
Családi vállalkozás (ZMC – 20')
12.10 / Duna Tv
Élő egyház
Vallási híradó (30')
13.15 / Duna Tv
Légy jó mindhalálig
(magyar film, 1936)
A főhős, Nyilas Misi, a kollégium emines diákja pakkot kap hazulról. Fel sem bontja, rohan a vak Pósalaky úrhoz felolvasni az újságot, majd megteszi lutrin az öreg által megáldott számokat. A lutrin az öreg Pósalaky számaikat húzzák ki, csakhogy Misi elvesztette az igazoló szelvényt... (71')

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Világosságom és segítségem az Úr, kitől félnék? Zsolt 27,1a (Lk 24,5–6a; Mk 16,1–8; 1Kor 15,1–11; Zsolt 118,1–18) Húsvét üzenete kettős: Krisztus feltámadt és él. Ezért ne csak úgy gondolkodjunk rá, mint egy személyre a múltból; döntőbb az, hogy él. Ma is ő a világosság. Kétféle viselkedés lehetséges a világossággal szemben: vagy befogadom, vagy elutasítom. Tudjuk, hogy az ember számára elviselhetetlen a bűnt leplező világosság. De az összetört bűnös tudja, hogy Jézus világossága gyógyít. Ma is irányítsa szavainkat és tetteinket a világosság!

Hétfő

Ha meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy vele együtt élni is fogunk. Róm 6,8 (Ez 18,17; Lk 24,13–35; 1Kor 15,12–20; Zsolt 118,19–29) Húsvét új perspektívát jelent. Természeti csapások, betegségek, családi tragédiák híré hallva nem csoda, hogy szinte nem is szeretünk előrenézni. Félünk a jövőtől. De húsvét új reménységet ad: előttünk az örök élet. Tehát a perspektíva nem az előttünk álló pár év vagy évtized. Van-e élő reménységünk? Az élő reménység nem emberi, nem világi, hanem Jézustól való, aki feltámadt és él.

Kedd

Ki ítélné kárhozatra? A meghalt, sőt feltámadt Jézus Krisztus, aki az Isten jobbán van, és eszedik is értünk? Róm 8,34 (Jób 16,19; 1Kor 15,20–28; Lk 24,36–49) Sokszor elsiklunk egy-egy szó felett. Mai igénkben például afelett, hogy Jézus „eszedik” értünk. Meghalt értünk, feltámadt értünk, de most eszedik értünk. Tehát folytatja megváltó, mentő, szabadító munkáját. Nem nézi tétlenül, közönyösen bukdácsoló, vergődő életünket, hanem imádkozik. Sokszor úgy érezzük, hogy még imádkozni sem tudunk. Milyen jó tudni, hogy nem egyedül imádkozunk, hanem Jézus is velünk imádkozik! Ő jól tudja, hogy hol van a baj, mi a gyenge pontunk, és miért bukunk el újra és újra...

Szerda

Amikor Jézus asztalhoz telepedett velük, vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és nekik adta. Erre megnyílt a szemük, és felismerték, ő azonban eltűnt előlük. Lk 24,30–31 (1Móz 1,3; 1Kor 15,35–49; Lk 24,50–53) Sok mindent nem látunk. Jellemző például, hogy sokan a bűnt nem látják. Nincsen súlya a csalásnak, a hazugságnak, embertársaink megszólásának. De a fő baj az, hogy nem ismerjük fel Jézust, hasonlóan az emmausi tanítványokhoz. A szem igazi megnyílása az, amikor látni kezdem Jézust; azt, hogy ki is ő valójában, és kicsoda nekem. Amikor Uramnak és Megváltómnak tudom látni.

Csütörtök

Megpróbáltalak a nyomorúság kohójában. Ézs 48,10 (1Pt 1,6–7; 1Kor 15,50–57; Zsid 1,1–14) Minden ember életében többféle szakasz van. Főleg fiatalkorban vannak derűs és gondtalan éveink, de mindannyiunk életében eljön a nyomorúság ideje. Ez mindig leleplező; sok mindent leleplez. Értelmüket vesztik olyan dolgok, amelyeket azelőtt fontosnak tartottunk. Csalódottan látjuk, hogy a pénz, a tudás, a hatalom, sőt az emberek sem tudnak rajtunk segíteni. A nyomorúság kohójában Isten közeledik hozzánk. Azt akarja, hogy felismerjük benne az igazi orvost, a jó barátot, a Szabadítót. Azt, aki hitünk megerősítésével akar megörvendeztetni bennünket a próbák közepette is.

Péntek

Az Úr uralkodik örökkön örökké! 2Móz 15,18 (Lk 23,3; 1Kor 5,6b–8; Zsid 2,1–9) Mindenki szabad és független akar lenni. Tapasztaljuk, hogy a gyerekek a családban, az iskolában sokszor nem szeretik, hogy engedelmeskedniük, tanulniuk, segíteniük kell, vagy éppen szót kell fogadniuk. Nekik csak ne parancsoljon senki. – De aki igazi önismeretre jutott, nem akar többé a maga ura lenni, mert már tudja, hogy aki a maga ura, az észrevétlenül a kísértő prédája lesz. Kell egy másik Úr! Aki igazán szeret, őriz és vezet. Jó, ha valaki már megismerte így Jézust, és örömmel kéri, hogy legyen az Ura, és vezesse őt.

Szombat

Borulj le Istenednek, az Úrnak színe előtt. Azután örvendezz mindannak a jónak, amit Istened, az Úr ad neked és házad népének. 5Móz 26,10–11 (1Thessz 5,18; 2Tim 2,8–13; Zsid 2,10–18) Képzeliünk el egy családot. Együtt ülnek a terített asztalnál, finom ételeket esznek... De nem beszélnek egymással, nem jó a hangulat. Mert nem tudnak örülni. Valami békétlenség, keserűség van a szívükben, nem pedig öröm. Hiába a sok jó dolog az életünkben: egészség, munka, szép időjárás, család, mégsem tudunk örülni. Miért nem? Mert sokszor észre sem vesszük mindazt a jót, ami körülvesz bennünket, vagy természetesen tartjuk, vagy pedig közönyös a szívünk. Igénk hálára biztat, mert csak annak tudunk örülni, amit Istennek megköszöntünk, amiben felismertük az ő ajándékát.

■ GÁNCIS ALADÁR

Az Evangélikus Élet Budapesten már a szerda délutáni órákban megvásárolható a Deák téri Huszár Gál könyvesboltban és kiadónk Üllői úti üzletében.

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evélet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (marian.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (hafok@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dorakohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antalg.veghegyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 2900 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evélet@lutheran.hu címre várjuk.